

DOMOLJUB

Glasilo Jugoslovanske Kmetijske Zveze

Izhaja vsako sredo ob 5. uri zjutraj. — Cena mu je 15 K na leto. —
Za inozemstvo 25 K.
Posamezne številke se prodajajo po 1 K.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica — Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Somišljenikom!

Volitve so razpisane, SLS stopa zopet v volilno borbo. Volitve bodo izredne važnosti. Izvoljeni poslanci bodo polagali temelje novi vladi. Duh, ki bo preveval ustavo naše države, bo tudi v veliki meri odločal in določal vse naše kulturno, politično in gospodarsko življenje za desetletja. Zato mora iti naša stranka z vso vne- mo v boj in iziti iz njega kot zmagovalka. Stari duh poštvovalnosti in vdanosti vzvi- šenim načelom, ki jih SLS zastopa, naj se v volivni borbi, kateri gremo nasproti, po- kaže sijajneje kakor le kdaj! Treba bo mnogo osebnega poštvovalnega dela, mnogo časa za agitacijo in razširjenje na- ših idej, za udejstvovanje našega progra- ma. Treba bo tudi odbijati napade na- ših nasprotnikov, ki se bodo na vso moč prizadevali, da bi omajali zaupanje ljud- stva do stranke. Nasprotniki imajo mnogo denarnih sredstev na razpolago. Mi se ne moremo opirati na nič drugega kakor na poštvovalnost naših somišljenikov. Zato pozivamo vse svoje somišljenike, da po svojih močeh prispevajo v volivni sklad SLS. Vsak prispevek v volivni sklad je ka- menček k zgradbi in uresničenju našega krščanskega in ljudskega programa! So- mišljeniki, prispevajte v volivni sklad in pomagajte tudi s tem svoji stranki do zma- ge! — Volivni odbor SLS.

Naš veliki boj.

Približuje se odločilna ura. Stojimo pred odločitvijo, ali se bo naša država kre- pko razvijala in rastla v svojem blagostanju, kakor ji je to mogoče pri ogromnem narav- nem bogastvu, ki ga ima v svoji zemlji — ali pa bo počasi hiral in izhiral kljub vsem naravnim zakladom.

Dve besedi sta, za kateri se bo bil boj, dve besedi, katerih ena pomeni življenje, druga smrt. Prva se imenuje samouprava, druga centralizem.

Danes vlada v državi centralizem, in posledice? Sami jih čutimo na lastni koži. Pri tolikem naravnem bogastvu, ki ga nam zaviha ves svet in ki bi pri pametnem go- spodarstvu povzdignil našo državo nad vse druge, pri vsem tem ne moremo nikamor naprej. Davi nas centralizem: vse hočejo vladati belgrajski gospodje, ki nimajo naj- manjšega vpogleda v slovenske razmere. In tako mora slovenska vlada gledati, kako se delajo milijonske škode, kako se vsled teh škod podražuje vse blago, a nima no- benega sredstva, da bi to preprečila in iz- boljšala, zakaj belgrajski gospodje hočejo sami vse znati, vse vedeti in vse narediti.

Vzemimo za zgled samo carinsko upra- vo, ki je odvisna samo od Belgrada. Ljub- ljanska finančna delegacija nima nič govo- riti, še manj pa deželna vlada.

In kaj je posledica? Slovenec piše: Ob meji se kopičijo dolge vrste vagonov, ki ne morejo z mesta, ovirajo ves promet s tu- jino, zadržujejo najvažnejše življenjske po- trebščine, davijo našo industrijo in naše poljedelstvo. Na nemško-avstrijski meji sto- ji skoro 2000 vagonov, natovorjenih s polje- delskimi stroji, s suhom, sladkorjem, s su- rovinami, po katerih naša industrija narav- nost kriči v svoji stiski. Stojnina za nato- vorjeno blago raste iz dneva v dan, zguba postaja vedno večja in opasnejša. Naše go- spodarsko življenje doživlja udarce, kakor bi jih nobena sovražna država ne mogla prizadevati naši deželi.

Vsled pomanjkanja surovin zastaja obratovanje v tovarnicah, delo se mora ome- jevati in deloma celo ukinjati. Slab zaslu- žek in brezposelnost se širita med delav- stvom, nezadovoljnost in upornost se ga lotevata. Nesposobnost in nedostatnost cen- tralističnega sistema se pozna v vseh živ- ljenjskih pogojih delavskega ljudstva. V času, ki je za razvoj naše mlade industrije vsled razmer na svetovnem trgu nenavad- no ugoden, v času, ko bi morala država ta industrijski razvoj z vso silo podpirati, ga naš centralizem sistematično in dosledno ubija.

Stomilijonske izgube, ki nastajajo ob naših mejah, se bodo prav kmalu pokazale v cenah uvoženih predmetov. Trgovci bodo odvalili denarno škodo, ki jo utrpijo vsled carinskega postopanja, na konzumente. Pri vsakem metru sukna, pri vsakem klobuku in vsakem poljskem orodju bo plačeval

kmet in delavec lepo vsoto za carinske gre- he Belgrada. Carinsko postopanje na mejah bo nov povod za dviganje cen, pripraven in spreten izgovor za odiranje prekupe- valcev.

To so sadovi centralizma. A v Belgradu so gluhi in slepi.

Prihodnje volitve bodo odločilne, za- kaj prihodnji poslanci bodo odločali, ali dobi Slovenija samoupravo ali pa bo še nadalje ječala v jarmu centralizma.

Boj bo hud. Liberalci so bili vedno najhujši pristaši centralizma, ker vedo, da bodo le v centralistični državi v Sloveniji kaj pomenili.

Slovenska ljudska stranka se že dve leti brezobzirno bori za samoupravo Slove- nije, in celo »Kmetijski list«, glasilo dičnih samostojnih kmetov, pravi, da bo treba puntarje na deželni vladi s silo ukrotiti in jih prisiliti, da bodo ubogali, kar sklenejo belgrajski liberalci, toda Slovenska ljudska stranka ne bo odnehala. Samouprava, to je naš klic, volitve pa naj odločijo.

✓ VOLILNI IMENIKI BODO KMALU RAZGRNjeni. PAZITE IN REKLAM- RAJTE!

Kdo ima volilno pravico?

Volilno pravico imajo: 1. Samo moški (vse ženske so izključene). 2. Moški mora vsaj do 25. sept. 1920 izpolniti 21. leto svo- je starosti. 3. Biti mora do 25. septembra t. l. vsaj 6 mesecev stalno naseljen v obči- ni. 4. Nemci in Madžari nimajo volilne pra- vice, četudi imajo pri nas domovinsko pra- vico. Nemški Kočevarji torej zaenkrat ne volijo. 5. Volilne pravice nimajo aktivni in neaktivni častniki in vojaki, ki služijo. Pač pa imajo volilno pravico vsi oni vo- jaki, ki doslužijo do 28. novembra, ko bo- do volitve. 6. Volilne pravice nimajo vsi oni, ki so obsojeni zaradi pregreška ali prestopka tatvine, poneverbe, goljufije, odušstva ali beračenja, vlačugarstva, zvodništva, dokler ne minejo tri leta po prestani kazni. Dalje vsi oni, ki so bili ob- sojeni radi hudodelstva, dokler trajajo pravne posledice združene z obsodbo. 7. Volilne pravice nimajo vsi oni ki so v kon- kurzu, v ječi, ki so pod kuratelo, varu- štvom ali očetovsko oblastjo.

Dr. Korošec, dr. Korošec...

Ni ga hujšega strašila za naše nasprotnike — liberalce gosposkega in kmetkega kalibra ter za socialiste — kot je dr. Korošec. Ni je na njem stvarce, ki je ne bi obljajali, ni ga njegovega dejanja, ki ga ne bi opljuvali, ni ga njegovega koraka, ki ga ne bi osumničili, ni ga dneva, da ne bi nanj metali kamenja. In dobro si poglejte te ljudi, ki imajo vsak dan polna usta umazanih obreklijev zoper dr. Korošca. To so največkrat ljudje najgrše osebne in politične preteklosti, ljudje, ki niso v blagor svojega bližnjega, še manj pa v blagor slovenskega ljudstva niti mezinca genili, ljudje, ki so povsod znani le po svoji nasilnosti, umazanem govorjenju, brezvernosti itd.

Odkod to grozno sovraštvo proti dr. Korošcu? Dr. Korošec je voditelj Slovenske ljudske stranke, ki je vedno in povsod neustrašeno povdarjala načelo, da morajo tudi državne postavbe biti sklenjene v duhu krščanske pravičnosti in da se bo verno ljudstvo do zadnjega ustavljalo, da bi ga vpregli v jarem svobodomiselnega suženjstva. Slovenska ljudska stranka je tista, ki se je v zvestobi do svoje slavne preteklosti in v zvestobi do krščanskih načel vedno in povsod ustavljala liberalno-kapitalističnemu izkoriščanju kmetkega in delavskega ljudstva. Slovenska ljudska stranka je vsem temnim ljudem še temnejše preteklosti edina resna zavora, da ne morejo svobodno in brez usmiljenja zavihetiti na kmetkim in delavskim ljudstvom biča kapitalističnega izkoriščanja, brezverskega svobodomiselnosti in socialističnega nasilja. Odtod tako sovraštvo proti voditelju Slovenske ljudske stranke. In ker nimajo poštenih sredstev, se poslužujejo najgrših laži in najpodlejših obrekovanj, samo da bi s tem omajali ugled in vpliv Slovenske ljudske stranke ter tako odstranili neprijetno nadzorstvo.

Dr. Korošec je zato vsega kriv, kar se zgodi v Jugoslaviji. V Belgradu sicer sedi menda 18 ministrov, najvažnejše državne posle imajo v rokah ravno liberalni ministri, večinoma udeležniki raznih bank. Teh 18 ministrov vlada in dela zakone in prevrača kozle — toda vsi ti so nedolžni, kriv je dr. Korošec. Grozna budalost, a za socialisti in liberalce dovolj velika modrost, da jo prodaja kot čisto resnico. Kaj za to, če sam ve, da je laž, glavno je, da ločnemo ne ljudski stranki, po farjih, glavno je, da pride enkrat ljudstvo pod našo komando, in potem nam bo zorela pšenica. To je njihovo geslo, zato ni nobena laž prepodila.

Nečesa pa je vendar dr. Korošec kriv?

Česa pa? Ali se spomnite komunistovskega železničarskega štrajka? Takrat ko so semtertje po deželi hodili že največji delomrzneži po kmetiskih hlevih in si v mislih že delili živino, ki jo bodo odpeljali, kakor hitro v Ljubljani zmaga revolucija. Ali niso bili pripravljeni že po večini vseh razni nepridipravi, da planejo po kmetih in jih oropajo, kot se je to zgodilo po drugih državah? Ali si niso v Ljubljani že natančno razdelili mesta v vladi

razni komunistični hujšaki, najhujši kmetški sovražniki?

Kdo je bil tisti, ki je takrat edini, povdarjamo: edini vztrajal, da ni prišlo do splošnega poloma in ropa po mažarskem vzorcu žalostnega spomina? Kdo je takrat stal z nevarnostjo svojega življenja, neustrašeno na svojem mestu, da ubrani našo državo in predvsem naše kmetško ljudstvo splošnega opustošenja, ki je grozilo? Ta edini je bil v Belgradu dr. Korošec, ki se je dobro zavedal, da v tistih trenutkih visijo na njegovih plečih stotine milijonov kmetkega premoženja, red, mir in varnost mnogih človeških življenj. Če omahne on, omahne država, red izgine, opustošenje se začenja, milijoni zginjajo: pri nas bi zavladale za nekaj časa mažarske razmere za časa krvave boljševiške vlade. Dr. Korošec se je tega zavedal, zato je vzdržal kljub najhujšemu pritisku celo od tiste strani, ki bi mu morala dajati oporo. Dr. Korošec je torej »kriv«, da ni takrat država zdržala v propad in splošno zmedo, ki bi naredilo ogromno škodo vsem slojem, predvsem pa kmetkemu.

Toda, kaj zato! Naj dr. Korošec iznajde mašino, ki bo sipala danzadnevom polne mernike cekinov v prazne državne blagajne, v prazne želodce pa nebeško marno, on je klerikalec, on je »far«, on je »hlapec« Rima in katoliške Cerkve in rajši naj vzame hudič državo kot pa da bi v njej smel kak duhovnik kaj dobrega narediti in s tem več ali manj utrditi katoliška načela v državi. To je geslo liberalnih in socialističnih hujšakov, ki imajo za sabo grdo preteklost, na sebi umazana usta, pred seboj pa korita, do katerih se hočejo preriniti na račun ljudeva.

Dr. Korošec in železnice.

»Dr. Korošec je povišal železniške tarife, on je zato kriv draginje, hudič naj ga vzame,« se je razkoračil samostojnež, ki si je naveržil nekaj stotisočakov.

»Odkar je dr. Korošec pri železnici, je vedno večji nered,« vpije liberalna »Domovina«.

Pa si oglejmo od bliže prvo in drugo hujskanje.

Ko je dr. Korošec prevzel železniško ministrstvo, so bile železnice v takem neredu, lokomotive in vagoni v tako slabem stanju, disciplina na železnica tako slaba, da se je bilo po izjavah železniških strokovnjakov bati, da železnica nekega lepega dne sploh odpove. Ko je prišel dr. Korošec, je vzel metlo v roke. Najbrvo je uvedel red in disciplino, za kar so mu komunisti uprizarili znani štrajk, ki je bil naperjen ne samo zoper ministra, temveč tudi proti obstoju države. Minister ni odnehal.

Lokomotive in vagoni je bilo treba dati v popravilo, kar stane nešteto milijonov. Draginja vsega potrebnega materiala se je medtem dvignila povprečno vsaj za 100 odstotkov, kar znaša zopet mnogo milijonov. In tako je prišlo, da so posamezna železniška ravnanstva ob mesečnih računih izkazovala po več milijonov mesečne izgube, samo zagretilo ravnanstvo po 40 milijonov na mesec. Premogokopi niso več hoteli dajati premoga, de-

lavnice, kjer so se popravljale lokomotive, so ustavile popraviljanje, ker niso dobivale denarja, finančni minister Kosta Stojanović pa je odločno odklonil, da bi še nadalje izplačeval izgube na železnicah ter zato predlagal v ministrskem svetu zvišanje vseh železniških tarifov. Ministri so se postavili na stališče, da železnice od same izgube ne morejo več živeti in zato naj se tarifi zvišajo.

In tarifi so se zvišali. Vendar pa je dr. Korošec na svojo roko izdal navodilo, da se železniški tarifi za prevoz živežnih premetov smejo le neznatno zvišati, da se ne bo draginja še bolj dvignila.

Priznavamo pa, da bi država lahko dobila znatne dohodke, če bi vzela izvoz žita v lastne roke. Ti dohodki bi bili toliko, da bi tudi za železnice kaj odpadlo. Toda ravno liberalci so se najbolj temu uprli in dosegli, da izvažajo žito samo bankirski trgovci. In tisti, ki se je prav posebno zavzel zato, je bil »Kmetijski list« (št. 33. letošnjega leta) in liberalna kmetška stranka.

Drugo hujskanje: »Vedno večji nered pri železnicah, odkar je dr. Korošec« (»Domovina«). Naj odgovarja na to laž dr. Zerjavovo »Jutro«, bratce častivredne »Domovine« in duševna hrana samostojnih voditeljev.

»Jutro« piše dne 17. sept. št. 22., to-le: »Razmere na železnici so se bistveno izboljšale. Zagrebška delavnica dela zelo intenzivno ter popravlja mesečno 600 do 900 vagonov in kakih deset lokomotiv. Meseca avgusta je bilo popravljenih 911 vagonov. . . . Težavnejše je popraviljanje vagonov za osebni promet, ker manjka potrebnega materiala, zlasti pa tapciranje. Lokomotiv smo imeli celo preveč (namreč na progah zagrebškega ravnateljstva) in jih je zagrebška direkcija dvanaest odstotila belgrajskemu ravnateljstvu.«

Tako »Jutro«, glasilo dr. Zerjavovo, ki se tiska v istih strojih kot »Domovina« in »Kmetijski list«.

Toda samostojneži bodo še naprej lagali: Na železnicah vedno hujši nered. Zakaj dr. Korošec je klerikalec in »far«, zato po njem, magari če bi se po železnicah zastoj vozili.

Dr. Korošec in proračun.

Pečati se moramo še nadalje z ljudmi, ki po deželi »samostojno« lažejo in ne najdejo na Slovenski ljudski stranki niti dlake dobrega — dasi doslej v gospodarskem, združnem in izobraževalnem delu za slovensko ljudstvo nobena stranka v celi Jugoslaviji ne seže Slovenski ljudski stranki niti do kolen, najmanj pa liberalna stranka — naj bo to že meščanska ali kmetška liberalna. To so nam v zasebnih pogovorih liberalni voditelji že sami neštokrat priznali — seveda očitnih dejstev nihče tajiti ne more, toda v javnosti je treba posebno mlade ljudi, ki ne poznajo še politična zgodovina slovenskih strank, tako poučiti, kakor njim kaže.

Predvsem so se ti ljudje vrgli na dr. Korošca kot voditelja Ljudske stranke. V najnovejšem času lažejo: dr. Korošec je kriv novih davkov. Sami so dobro prepri-

žani, da to ni res, ker dr. Korošec nima z davki čisto nič opraviti, ker ni finančni minister, sami celo dobro vedo, da je predložil novi proračun s povišanimi davki liberalni finančni minister Kosta Stojanović; dobro jim je znano, da se je Slov. ljudska stranka z vso silo v Belgradu zavzela proti proračunu, ker lahko gospodarsko uniči Slovenijo, ti ljudje so tudi brali liberalne časopise, kako so zavoljo tega odločnega odpora Slovenske ljudske stranke proti novim nepravilnim davkom podtikali naši stranki demagogijo, to se pravi nepotrebno in nevarno hujskanje, toda ne: klerikalca je treba uničiti, pa naj še tako prav govori in dela. Niti z besedico ti gospodje samostojneži ne napadajo liberalcev — kako, ker so sami najizrazitejši liberalci — temveč kriv je — dr. Korošec.

Toda »on je podpisal,« ti vržejo v obraz. Ravno v tem pa tiči višek samostojnega zavijanja. Proračun je že veljal, ko dr. Korošec še ni podpisal, ker se je do zadnjega v ministrskem svetu že ves bolan upiral tej krivični porazdelitvi davkov. Ko v ministrskem svetu ni mogel prodreti s svojimi predlogi, da naj se davki drugače uredijo — bil je pač on sam proti 17 drugim — tedaj je, preden je odšel iz Belgrada, odločno zahteval, da pride proračun še pred narodno predstavništvo in finančni odbor, da se bodo vsaj tam najhujše postavke v proračunu izpremenile ali omilile. Odgovorili so mu, da se bo to zgodilo, če da svoj podpis. In ker je boljše nekaj kot nič, je dr. Korošec podpisal.

Tako je dr. Korošec dosegel vsaj to, kar se je v tem slučaju moglo doseči: spravil je proračun pred finančni odbor, ki ga sedaj znova preračunava in upamo, da ga bo tudi v marsikaterih točkah izpremenil.

Tako je: Brez dr. Korošca in brez Jugoslovanskega kluba bi proračun niti pred ljudske zastopnike ne bi prišel.

Samostojneži pa bodo kljub temu hujskali in lagali naprej: Dr. Korošec je kriv davkov.

Dr. Korošec ženin in defraudant.

Kako je samostojnim hujškačem samo na tem, da očrniijo Ljudsko stranko in njene voditelja dr. Korošca, četudi z najgršimi obrekovanji, je razvidno iz tega, da je že skozi leto dni dr. Korošec na oklicih, pa ga še do danes niso oženili. Vsak, kdor osebno pozna dr. Korošca, pozna njegovo neomadeževanost v vsakem oziru, toda samostojnežem gre zato, da udrihajo proti »farju«. Zato jim je najgrše obrekovanje dobrodošlo.

»Korošec je poneveril 90 milijonov in pobegnil v Švico,« govore komunisti in socialisti. Govore, pravim, ker pisati se ne upajo, ker vedo, da je to vendarle pregrda laž. Toda dobro imajo naučene svoje agitatorje: vrzi besedo tam, kjer veš, da ni nevarno. Je sicer laž, a nekateri kljub temu verjamejo.

Medtem pa leži dr. Korošec v mariuborski bolnici, zdravnik dr. Matko daje v časopise obvestila o njegovi bolezni, nihče sploh ne ve o kakih milijonih, toda huj-

skači po zakotnih gostilnah dalje lažejo: »Dr. Korošec je poneveril in bežal v Švico.«

Ni naš namen pobijati tako podle laži, pobijajo se same, toda opozoriti smo hoteli, kako resnicoljubni so ti samostojni in socialistični gospodje in koliko jim je verjeti, kadar sploh kaj govore o dr. Korošču.

Naše somišljenike pa prosimo, da naj vedno, kadar nasprotnik kaj žaljivega trdi o dr. Korošču ali kateremkoli našem voditelju, takoj privedejo 2 priči ter pozovejo širokoustneža, naj še enkrat ponovi žaljivo laž. Če si bo upal (navadno junaško obmolkne), naj takoj naznani tajništvu Slovenske ljudske stranke.

**REKLAMACIJE SE VLAGAJO
PRI OBČINSKEM URADU ALI PRI
PRVOSTOPNEM SODIŠČU V LJUBLJANI.**

Boj SLS. proti proračunu.

Poslanec dr. Hohnjec je v imenu Jugoslov. Kmetске Zveze 21. sept. poslal ministrskemu predsedniku in finančnemu ministru ta-le protest:

»Uradni list« deželna vlada za Slovenijo (letnik II, broj 107) objavlja naredbo finančnega ministra z dne 7. septembra, podpisano od g. ministra M. Draškovića kot zastopnika ministra, za izvršitev določil o trošarini na vino, mošt in sadno vino. Ta naredba je dokaz, da finančni minister namerava izvajati na absolutistični način z naredbo ministrskega sveta uveljavljeni finacijski »zakon« (?) za leto 1920/21.

Jugoslovanski klub je vložil odločen protest zoper samolastno postopanje finančnega ministra, katero je neskladno z načeli pravega in zdravega parlamentarizma in posebej še z odgovorom prestolonaslednika na adresu Narodnega Veča dne 1. decembra 1918, kjer se je dala obljuba, da bo vlada ostala v stalni zvezi z Narodnim predstavništvom, z njim delala ter da bo njemu odgovorna. Vlada pa si je brez ozira na Narodno predstavništvo z navadno naredbo zagotovila budžet s finacijskim zakonom in sedaj hoče finančni minister ta finacijski zakon izvajati, ne da bi se pri tem kaj zmenil za finacijski odbor, ki vestno, marljivo in skrbno pretresa predlog tega zakona. Ni samo naš klub tisti, ki odločno nasprotuje takemu postopanju, marveč tudi druge stranke. Voditelj radikalcev gosp. Stojan Protić je v »Samoupravi« (broj 160, dne 19. sept.) svoje mišljenje o tej stvari tako-le preciziral: »Krupna pogrška je učinjena s budžetom, gde se protivno jednom bitnom pravu parlamenta, uoči njegova sastanka, ukazom uvodi u život budžet, koji već stoji pred finacijskim odborom, i briskira i parlamentat i javno mnenje Kraljevine.« Kakor sem s svojimi prijatelji ugovarjal zoper samolastno uveljavljanje budžeta, tako še odločneje protestiram zoper samolastno izvajanje finacijskega zakona ter zahtevam, da razglašeni pravilnik ne stopi v veljavo in se postopanje ustavi, dokler finacijski odbor ne pove svojega mnenja, odnosno ne da svojega odobrenja.

Našim pristašem v premislek.

Semtertja se čuje med našimi pristaši pritožba, češ, da je Slovenska ljudska stranka v zadnjih dveh letih bila napram gospodarsko in versko tako pogubnemu liberalizmu marsikaj popustila, kar bi se v predvojnihi časih nikdar ne zgodilo, in da je zato liberalna stranka preprečila marsikateri za naše ljudstvo zelo koristen načrt ali predlog.

V kolikor so ta dejstva resnična, imajo svoj vzrok v tem, da danes nimamo več opraviti samo s slovensko liberalno stranko, ki se odlikuje po mestih s svojo bankirsko nadutostjo, na deželi pa s svojo samostojno surovostjo, kamenjem in pestjo, temveč s celotno jugoslovansko liberalno stranko, ki je — dasi na Slovenskem neznatna — v celi Jugoslaviji zaenkrat zelo močna. Saj šteje do 80 poslancev, ima celo vrsto ministrov, ki imajo v rokah najvažnejše državne posle (notranje zadeve, finance, šolstvo itd.). Nahajamo se sedaj v položaju, kot smo bili na Kranjskem pred 15 in 20 leti, ko je gospodovala liberalna stranka v deželnem zboru in ji je nemški kranjski deželni predsednik Hein z vsa močjo, ki jo je imela vlada, pomagal vihteti bič nad našim ljudstvom. Naši starejši pristaši se dobro spominjajo, kakšno preganjanje so morale trpeti takrat naše organizacije, kako so se zaganjali proti zadružništvu, ki je ravno započelo odločilen in zmogovit boj proti liberalnemu oduštvu, kako so vlačili naše zadružne, politične in prosvetne delavce pred sodišča in v ječo.

Pa pravica, poštenost in vztrajno delo — ta trojica vedno zmaga. Tako je bil tudi liberalizem na Slovenskem z nemškim zavzečnikom vred vržen ob tla, in liberalizem je danes pri ljudstvu opravičeno na tako slabem glasu, da se liberalci danes ne upajo več pokazati na deželi pod svojim starim imenom, temveč so si morali nadeti ime Samostojne kmetске stranke, ki bo zopet le toliko časa ruvala med našimi kmeti, dokler bo trajala surovost, ki jo je rodila vojska in ki daje glavno oporo liberalni kmetijski stranki in dokler ne bo njen pogubonosni liberalizem razgaljen do zadnje slovenske hiše.

Drugače pa je v ostalih pokrajinah Jugoslavije. Pomanjkljiva izobrazba je vzrok, da ima liberalizem med Hrvati in Srbi še vedno veliko moč. In s tem liberalizmom imamo mi danes opraviti. Dr. Žerjav sam na sebi ne pomeni nič, pomeni pa cela jugoslovanska liberalna stranka, ki hoče imeti v Sloveniji prvo besedo in se ji tudi velikokrat posreči, ker ima v Belgradu v ministrstvu najvažnejše zadeve v svojih rokah. Skratka: kar je bila pri nas svoj čas zveza Tavčar-Hein, to in še veliko bolj je danes Žerjav-Pribičević.

In naša naloga? Ista kot pred 20 leti. Takrat smo bojevali boj proti liberalizmu na Kranjskem in ga izbojevali, danes smo na tem, da ga bojujemo v celi Jugoslaviji. Zato je potrebno, da raztegnemo svojo stranko po vsej državi, in hvala Bogu, po Hrvatskem, v Bosni in Hercegovini se je začela krepko razvijati. Potrebno pa je tudi, da v Sloveniji tesno strnemo svoje vrste,

da svojo stranko kolikor mogoče okrepimo, in da tako zopet pride kmalu čas, ko bo mogla Ljudska stranka nadaljevati svoje gospodarsko delo, kot ga je z velikanskim uspehom in v neprecenljivo korist našega kmetijskega ljudstva vršila pred vojsko.

Nobena stvar pa nas ne omaje v pričanju, da bo zopet trojica: pravica, poštenost in vztrajno delo končno zmagala!

Kje je prava kmetijska stranka?

(Državni poslanec Brodar.)

Sedim ravno v klubovi sobi, ko nam sluga prinese slovensko časopisje, med tem tudi Slovenski Narod. Vzamem ga v roko ter čitam prvi članek s shoda ljubljanskih liberalcev. Dr. Kramar v svojem govoru ne ve, ali bi bil za centralizem ali za samoupravo. Drugi govornik dr. Triller je bolj odkrit in se zavzema za samoupravo Slovenije, samo pravi, da ne za tako samoupravo, kakor se borimo mi poslanci SLS v Jugoslovanskem klubu. To da je preveč kmetijska samouprava, ki je v prid le kmetu. Oni bi pa radi bolj gosposko samoupravo, ki bi bila bolj v korist meščanu oziroma kapitalistu. Poslušajte, kmetje, kako sodijo liberalci našo stranko. Prepišem dobesedno en odstavek dr. Trillerjevega govora, ki se glasi:

»Jutri boste čitali v »Slovincu«, da smo se člani JDS spokorili in da zastopamo sedaj ista načela kakor SLS. Toda v veliki zmoti so, če to trde. Tudi tu nam zija nasproti globoko brezdno. Kaj misli SLS pod politiko avtonomije Slovenije? Ona hoče štiti edino le kmetijskega producenta ter gleda samo nato, da se interesi kmetijskega prebivalstva povzdignejo proti interesom onih, ki ne producirajo več kot je potrebno. Toda moja naloga je, da pokažem tudi z gospodarskega stališča, da tudi v tem oziru ne more biti soglasja med nami in SLS. Ta stranka kot izrazita stranka kmeta (podčrtano v Slov. Narodu) stoji neizprosno za gospodarske interese producenta (kmeta).«

Tako liberalci o naši stranki.

Kaj pravite, Vi kmetje, nato? Ali boste še dvomili, kje je mesto za Vas. Za nas kmete vse je mesto samo v Jugoslov. kmetijski zvezi pa nikjer drugod, zato nam garantirajo liberalci. Kaj poreko nato naši samostojni? Kaj zastopajo oni?

Dalje se pritožuje dr. Triller, da naša stranka pozablja na ljudi, kateri morajo živeti kupovati. Da, da, gospod doktor, le potolažite se; v našo stranko pristopajo v velikem številu delavci in obrtniki in to je lep dokaz, da se tudi zanje skrbi. Garantiramo vam pa, da ima vsak kmet desetkrat več smisla za delavno ljudstvo kakor pa kapitalisti iz liberalne stranke, o tem bodite prepričani.

Mi in Srbi.

Kadar mi pregledujemo obisti belgrajski gospodi, ki sedi pri vladnih mizah, in izjavljamo, da se od tistih par vsiljencev v Belgradu ne damo komandirati v veličansko našo škodo, tedaj zakriče nasprot-

niki: glejte, proti državi so, proti ujedinjenju, proti Srbom.

Ta gospoda je zelo domišljava in misli, da par liberalnih ministrov, ki preobračajo kozolce po Belgradu, predstavlja že srbsko ljudstvo. Mi pa dobro vemo, da je srbsko ljudstvo prav tako nezadovoljno z možmi, ki so odločilni v sedanji vladi in je njihova sodba o gospodih demokratskih ministrih veliko ostrejša in brezobzirnejša. Treba je poslušati srbske kmete, kadar pridejo na shod. In nam je v veliko zadoščenje, da se najdemo s srbskim kmetom na isti poti. Srbi kot ljudstvo so na sedanji vladni politiki ravno tako nedolžni kot Slovenci in zato je zlobnost, ako nam kdo podtika sovražnost do Srbov, kadar obsojamo liberalne ministre.

Mi pa si želimo časov, ko bo prišlo tudi v Belgradu res srbsko ljudstvo do besede, ker vemo, da bo šele takrat zavel pravi duh v osrednjo vlado in da bodo Srbi imeli mnogo več smisla za potrebe vseh pokrajin v Jugoslaviji kot jo pa imajo gotove vladne osebe.

REKLAMIRATI SME VSAKDO ZASE IN ZA DRUGE.

Ali je to pravica?

(Vojaško pismo iz Srbije).

Mi fantje letnika 1899 smo pač največji reveži na tem ljubem svetu. Vedno moramo biti pri vojaki in za svojo prihodnost ne moremo nič skrbeti. V rajni Avstriji smo bili pri vojaki po 20 mesecev. Ko je bil razpad, smo hoteli domov, da malo tudi za sebe poskrbimo. Pa slišali smo glasove: »Fantje, na meje novostvarjene države, da jo branite pred neprijatelji. Če Vam bo še mogoče treba iti kdaj k vojakom — kar je pa komaj mogoče — se vam bo ta čas dvojno štel.« In šli smo, ker nam je tako velevala čast. Seveda so bile tudi izjeme, da je rajši sedel kateri doma za pečjo. Pa teh je bilo le malo. In služili smo novi domovini po 9 mesecev, in smo se borili zanj. Potem smo bili odpuščeni za nedoločen čas. Prijeli smo se zopet svojih služb, pa komaj smo se malo privadili, že je bil nabor in hajdi v vojake. Povpraševali smo, koliko bo treba še služiti. Vsak je rekel, da ne ve. Naenkrat pa pridejo listine od okružnih komand, in glejte čudo: v resnici se nam je vse dvojno štel, samo narobe. Poprej smo služili Jugoslaviji po 9 mesecev, sedaj pa imamo večinoma vsi služiti po 18 mesecev. Redke izjeme so z 12 meseci. Ali je to pravica? Razdelili so nas po mestih Zajčar, Negotin in po drugih krajih. Tukaj pa delajo z nami kar hočejo, a mi si ne moremo pomagati. Ako se pa kje pritožimo, da smo služili Jugoslaviji in sedaj imamo zopet poln rok, nam pa odgovorijo: »Zakaj si pa šel k vojakom, pa bi doma ostal.«

Pomislite, višji vojaški možje, če bi mi v resnici to napravili, bi se ne reklo več Maribor, Celje in Velikovec, marveč Marburg, Cilli in Völkemarkt.

Zato pa: Skrajšajte nam sedanje službovanje na 9 mesecev, in napravili boste

iz nas zveste in trdne državljane, ker bomo videli, da se v resnici deli pravica. Ako pa ne, si boste pa sami krivi, ako boste v poznejših letih tožili, da nismo zvesti državljani, ker vedite, da je samo v zadovoljstvu ljudstva — obstoj države!

Agrarna reforma in oštarija

(Z dežele.)

Nalašč pišem oštarija. Gostilna ima pri meni boljši pomen.

Vse vprek rešuje agrarno vprašanje. Nedavno mi je nekdo pravil: Vsak gospodar naj ima toliko, kolikor lahko sam obdela. Pojem, »kolikor lahko sam obdela«, se pa da silno raztegniti, pa tudi silno skrajšati. Kolikor lahko sam obdela! Kdo »sam«? Sam s svojo ženo? Sam s svojo družino? Kaj pa če je zakon brez otrok? Kaj pa, če družina pomrje?

Drugi zopet pravijo: Vsak naj ima toliko, kolikor zase potrebuje. Zopet prepozno vprašanje. Eden potrebuje več, drugi manj. Enkrat šteje družina na enem posestvu 8 do 10 otrok, drugi rod bo imel morebiti samo dva otroke.

Pustimo ta vprašanja drugim.

Mi povejmo samo to-le: Brez oštarijske reforme ne bo agrarne reforme.

Bil sem zraven, ko je Močnikov oče delal testament. Ena točka se je glasila: »Kar sem kupil od Mežanovega grunta, zapuščam...« Vprašal sem priče, zakaj od »Mežanovega grunta«, ko ima Mežan vendar komaj pošteno bajto! Odgovor: »Bil je, pa se je zadolžil in so mu prodali.«

Bil sem v čednem kraju na Gorenjskem. Ime naj ostane skrito. Čedna poslopja, pa vendar pravijo, da pri vseh hišah manjka kruha. Samo par birtov je bogatih, ima sveta čez mero. Zakaj? Kmetje so pili in zapili, birti so kupovali živino, polje, travnike, gozde, vse. Danes so birti gospodje, nasledniki nekdanjih kmetov pa pri bornih ostankih stradajo in kot dninarji na svojih nekdanjih posestvih tlačijo.

Bilo je pri zadnjem ljudskem štetju v Avstriji leta 1910. Mudil sem se nad Bledom nekje pri županu. Pokazal mi je uradne podatke o napredku živinoreje v občini. Povsod je število glav padlo, samo v dveh vaseh ne — in v tistih dveh vaseh ni bilo nobene oštarije. Kmetje so imeli denar, izboljševali so hleve, travnike, kupovali gnojila, drugod pa je šel denar v oštarijo.

Priložnost naredi tatu, pa tudi pijanca in zapravljivca. To kažejo ti trije napisani primeri. Ali naj jih še več napišem? Saj jih ima vsaka vas, gotovo pa vsaka občina dovolj. Zato pa pravim: Brez oštarijske reforme bo agrarna reforma brez pomena.

Kako gospodarijo z državnim denarjem?

Načrt državnega proračuna za l. 1920/21 izgleda po predlogu finančnega ministra sledeče:

1. Vojska in mornarica 1.120.804.560.14 (1.120 milijonov dinarjev). 2. Predsedništvo

963.919.971.93 (963 milijonov dinarjev). 3. Finance 703.220.238.14 (703 milijonov dinarjev). 4. Promet 324.524.887.60 (324 milijonov dinarjev). 5. Pravosodje 44.036.560.30 (44 mil. din.). 6. Prosveta 158.921.279.60 (158 milijonov din.). 7. Vera 12.909.540.05 (12 milijonov dinarjev). 8. Notranje zadeve 39.135.226.45 (39 milijonov dinarjev). 9. Zdravstvo 69.762.593.10 (69 milijonov dinarjev). 10. Zunanje zadeve 7.601.880.— (7 milijonov dinarjev). 11. Javna dela 105.202.620.25 (105 milijonov dinarjev). 12. Pošta. 121.377.332.65 (21 milijonov dinarjev). 13. Poljedelstvo 56.156.292.55 (56 milijonov dinarjev). 14. Šume in rude 106.532.019.65 (106 milijonov din.). 15. Trgovina in industrija 16.761.462.09 (16 milijonov dinarjev). 16. Socialna politika 74.420.760.04 (74 milijonov dinarjev). 17. Agrarna reforma 43.870.242.40 (43 milijonov dinarjev). 18. Konstituenta 454.038.— dinarjev. Rezerva 20.300.— dinarjev. — Skupno 3.969.632.004.50 (3.969 milijonov dinarjev) ali 15.878.528.018.— (15.878 milijonov kron).

Na samo vojsko odpade več kot ena četrtina od vsega zneska, dočim so dali za poljedelstvo nekaj nad 1 odstote, za šolstvo pa 4 odstote. Za armado torej 28 krat več kot za poljedelstvo in sedemkrat več kot za šolstvo.

Tak proračun je sestavil liberalni finančni minister Stojanovič. Vidi se, kakšno ljubezen do kmeta imajo liberalci. In potem si še upajo šariti po kmetih s samostojno kmetско stranko!

Anton Pevec:

Mlekarstvo, blagostanje kmeta.

Mlekarstvo donaša kmetovalcem blagostanje. To nam dokazujejo Švica, Holandska, Danska, kot države, kjer predstavljajo mleko in mlečni izdelki nad polovico vrednosti celotne letne kmetijske produkcije. Tudi Sloveniji je prinašalo zadružno mlekarstvo pred vojno lepe dohodke, čeprav se iz različnih vzrokov ni moglo povzpeti do one višine, kakor bi tej panogi po svoji narodnogospodarski važnosti pristajala. Bodočnost se bo za slovenskega kmeta razvijala bržkone manj rožnato, ako se ne bo lotil pravočasno intenzivnega mlekarjenja in ako ne bo skušal dobiti čim največ dohodkov iz zadružnih mlekar: kmetovalce bo moral rediti predvsem dobro molzno živino, mlekarne pa bodo morale izpopolniti svojo tehniko, da se bodo naši mlečni izdelki mogli kosati s konkurenco na svetovnih trgih.

Izmed vseh živali more krava prinašati gospodarju na leto največ dohodka. Shorthornski junec doseže kot največ v prvem letu po rojstvu 700 kg žive teže; holštensko-prizijška krava »Banostine Belle de Kolc« je dala v Ameriki v enem letu 12.332 l mleka s 3.86% tolsche, iz katerega se je napravilo 476 kg presnega masla; računši po trenutnih cenah kilogram žive teže po 20 K in liter mleka po 4 K, je prinesel gornji junec gospodarju v enem letu 14.000 K, gornja krava pa 49.328 K. Toda računajmo z našimi razmerami, kjer

nam junci dorastejo v prvih treh letih na 800 kg žive teže in nam naša navadna, kolikortoliko dobra krava da 2000 l mleka na leto ali v 3 letih 6000 l; pri enakih cenah kot zgoraj nam je junec donesl 16.000 kron, krava pa 24.000 K in vrhutega vrednost novorojenih telet. Pripomniti je še, da bi nam krava dala znatno več mleka, če bi jo krmili tako dobro, kakor krmimo junca, ki naj v prvih 3 letih doraste na 800 kg.

Goved redimo zato, da nam izpreminja v meso ali mleko gotove krmne rastline, ki niso v stanju, kakor jih proizvajajo zemlja, porabne za prehrano človeka, oziroma za prodajo kot tržno blago. Vsak gospodar skuša prodati svoje blago po najvišji ceni: tega se je držati tudi napram živini, — ki predstavlja pravzaprav nekakega kupca za krmne rastline. Kor živina ne plača krmo takoj v obliki denarja, marveč v obliki mesa ali mleka, si nismo takoj na jasnem, katera žival bo končno, v denarju plačala krmo dražje in katera ceneje — kadar prodamo žival opitano mesarju ali napravimo obračun s svojo zadružno mlekarno. Odtod so se rodile danske »klajne enote« in nemške »škrobne vrednosti«, oziroma novejšje »kilogramske kalorije«, ki služijo kot nekaki »živalski bankovci« za kupčije, ki jih napravi gospodar s svojo živino, kadar ji oddaja potrebno množino različnih krmil, ki jih slednja potrebuje za tvorbo mesa ali mleka. 1 kg žita ali oljnih tropin ali pšeninih otrobov (za boljše natančnost primerjaj knjigo A. Pevc, Mlekarstvo s črticami o živinoreji — knjigarna Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani), 9 kg pese ali korenja ali kolerabe, 12 kg repe, 2 kg detelje, 2½ kg sena, 4 kg slame, 9 kg zelenja, 4 kg krompirja, 6 kg posnetega mleka, 12 kg siratke tvorijo vsako zase 1 kg klajno enoto; škrobna vrednost in kilogramska kalorija sta za neučenega gospodarja bolj težko razumljiva in zato manj uporabna. Danski kmet prideluje in kupuje različne krmne rastline, njih množino pa zaznamuje v svojih knjigah ne v kilogramih, marveč v klajnih enotah; on ne pridelja na oral, n. pr. 52 m. stotov ali 5200 kg sena, marveč 2040 klajnih enot itd., in ne pokrmi svoji kravi n. pr. na dan 10 kg sena, marveč 4½ klajne enote itd.; dobi zato iz toliko in toliko klajnih enot toliko in toliko mesa ali mleka. Tega načina računanja za pridelke, ki nimajo v surovem stanju gotove tržne, denarne vrednosti, se mora privaditi tudi slovenski kmet, čim hoče s primerno zanesljivostjo kontrolirati donos svojega polja in travnikov ter svoje živinoreje, oziroma blagovnega prometa v svojem gospodarstvu vobče.

Danska praksa, ki se opira na številke kontrolnih društev, uči sedaj to-le: Iz klajne enote da — vzdržavši obenem svoj život — izborna mlekarica, 2 kg mleka, dobra mlekarica 1½ kg mleka, srednja mlekarica 1 kg mleka, slaba mlekarica manj kot 1 kg mleka.

Za 1 kg prirastka (žive teže) porabijo starejši voli 7.05—8.72 klajnih enot, stare krave (7 let) 5.80 klajnih enot, junci, 2½-letni, 6.51 klajnih enot, junci, 1½-letni, 4.40 do 4.62 klajnih enot, prašiči, do 100 kg, največ 4— klajnih enot, prašiči, nad 100 kg, do 6.40 klajnih enot.

Pri kravah se udelejuje pravilo, da čim boljše jih hranimo — ako ima v sebi mlečno razpoloženje, oziroma dokler se ne prične vsled preobilice dobre krme debeliti — tem cenejše mleko nam proizvajajo, ker odpade sorazmerno toliko manj krma na vzdrževanje života. Pravilnost danske prakse glede kravje mlečnosti nam potrjuje n. pr. tudi holštensko-friziška krava »Calamite Wayne Pauline«, ki je dala (v Ameriki) v letu 1917/18 10.147 l mleka s 3.8% tolsche in pri tem požrla 5813 klajnih enot; napravila je torej okroglo 1¼ l mleka iz 1 klajne enote.

Če izvajamo iz gornjih številke praktičen zaključek, nastane sledeča slika: dobra mlekarica napravi iz 6.51 klajnih enot 9¼ litra mleka; junec, 2½-letni, napravi iz 6.51 klajnih enot 1 kg žive teže. Računši, da nas stane 1 l mleka 3 K, bi morali prodati junca po K 29.25 za kg žive teže, če hočemo, da se nam krma pri obeh enako dobro plača; starejše opitane vole pa bi morali prodajati po K 31.72 do 39.24 za kg žive teže.

(Dalje.)

Razgled po svetu.

Jugoslavija.

j Težak položaj hrvatskega kmeta. »Narodna Politika« piše: »Konec hrvatskega upora se bo odigral na sodiščih in po ječah. S silo bajonetov se je zadušila kmetško gibanje, ki je bilo, dasti je zašlo na strma poto, v glavnem je obupen krilisti in, ki morda največ trpe, ki so izrabljani in tlačeni. Sedaj je zopet mir. Brez strahu se more nadaljevati z rekvizicijami, država more mirne duše početvoriti davke in davščine. Vsi ljudski izkoriščevalci morejo nadaljevati svoje delo. Upor je zatrt. Socialne razmere so pa z vsakim dnem slabše, namesto, da bi bile boljše. Tisti kmet, ki se je za časa povoljnih konjunktur v vojni dobi rešil svojih dolgov, ki je mislil, da se je osvobodil eksekucij in oderuških obresti, se bo moral sedaj zopet zateči k vaškemu židu ali v banko. Kmet je danes brez denarja, brez obleke in v mnogih krajih tudi brez hrane. Malo je danes kmetov, pri katerih boš našel denar. Kmet se je v dobi po vojni popolnoma iztožil. A davki se zvišavajo, vsak dan prinaša nove davke in nove izdatke. Zema, lje ni dobil, kakor se mu je obetal in danes on ne verjame več v nikako pomoč. Če danes govorite s kmetom, morate opaziti, da nikakor ne verjame, da bi mu ob teh razmerah sploh moglo biti dobro. Zato ni čudno, da je kmet zopet začel misliti na Ameriko.« Tako se torej vlada v Jugoslaviji, da so celo kmeta pognali v obup. Sedaj je vrsta na ljudskih masah, da pri volitvah obračunajo s krivci.

ITALIJA.

Delavski nemiri so se v Italiji nekoliko poglobili. Najbrže zaradi boljševiskih porazov na Poljskem. Italijanski komunisti so upali, da bodo z boljševisko zmago na Poljskem tudi v Italiji lahko vpeljali boljševisko strahovlado. Vsled slabih poročil s Poljske se jim je pa srčnost precej ohladila. Vendar se dogajajo po raznih

nestih še vedno krvavi spopadi med komunisti in vojaštvom, česar so pa v Italiji bolj navajeni kot vsakdanjega kruha.

NEMCIJA.

V slabem denarnem položaju se našajajo Nemci. Izredni proračun izkazuje skoro 38 milijard mark primanjkljaja. Celokupni dolg znaša 242 milijard mark.

Podružabenje rudokopov se uvede v Nemčiji polagoma. Za sedaj je prepovedana prodaja premoga zasebnim premogovniškim podjetnikom. Ves premog prodaja država.

Tedenske novice.

Domače novice.

d Štiridesetletnico mašništva je praznoval v nedeljo, dne 19. septembra 1920 č. g. Mihael Arko, dekan v Idriji, vnet organizator katoliškega ljudstva. Želimo mu še mnogo let v blagor njegovih župljanov.

d Umrl je dne 24. t. m. v Polhovem gradu v pokojni župnik č. g. Ivan Čebšek v starosti 56 let. Naj v miru počiva!

d Ure se pomaknejo v noči od 30. septembra do 1. oktobra za eno uro nazaj. — Dobro bi bilo, da bi se že sedaj začel boj proti budalosti novega časa.

d Kuga, ki se je v več slučajih pojavila na Reki, je menda prišla tudi že v Ljubljano. Zdravstvene oblasti so ukrenile vse potrebno, da se nevarna bolezen ne razširi.

d Velikanska povodenj je bila prejšnji teden na Gorenjskem posebno v Ratečah. Narasla Sava je segala do železniškega tira, kjer je pobrala škarpe tako da vlaki niso mogli več voziti in potniki so morali prestopati na druge vlake, ki so čakali na varnih krajih. Povodenj je odnašala cele njive, zasula mnogo polja, v katerem so bili še sadeži, vzela mnogo mostov, odnesla bregove itd. Škoda je velikanska.

d Velikanska suša vlada po Dolenjskem. Po nekaterih krajih morajo dovažati vodo po več ur daleč.

d Iz Prekmurja poročajo vojaki: Četrty mesec že prihaja — kar šli smo iz domačega kraja. — Casa tu dovolj imamo, — misli svoje si na dom ravnamo, — tja dol na dolensko stran, — saj so rojaki naši tam. — Zato na misel nam prihaja — vse iz domačega le kraja. — Vam hočemo povedati — kakor se nam zdaj tu godi. — Spočetka, ko smo sem prišli — kar vedno smo premišljali: — če zmirom bo naprej tako, — da to za nas prehudo bo. — Ze dvakrat smo rekruti bli, — pa tretjič tudi vsak veli: — »Oj zamazan li rekrut, — prvič, drugič, tretjič tudi — Ko ob nedeljah 'mamo čas, — se vsi sprehajamo po vas'. — Na to v gostilno zavijemo, — da ga en mal popijemo. — Mi fantje smo mladi — še dost' ga pijemo radi, — a pijemo ga pametno, — ker malo novcev imamo. — Še nekaj silno važnega, — kar res zanima vsakega: — hudo tobaka stradamo — po njem se milo oziramo, — ker tukaj je tako, — da tega še ni blo. — Če kdo pokaže cigareti, — takoj obstopi ga deset. — Tako se pri vojakihi nam godi, — in brez kajenja se trpi. — Pozdravljamo čitalce vse, — posebno do

čitalci nam še — prav ljub pozdrav iz srca vre. — Fantje 36. pešpolka, 3. čete, 1. bataljona.

d Popis vseh vojnih invalidov, vdov in sirot. Poverjeništvu za socialno skrb je razposlalo te dni vsem občinskim uradom tiskovine k naredbi Opr. št. III 8987/I z dne 6. septembra 1920 s potrebnimi navodili za popis vseh vojnih invalidov, vdov in sirot. Ker se je razpošiljanje tiskovin vsled tehničnih ovir v tiskarni zakasnelo, se podaljša rok za predložitev izkazov do 5. oktobra t. l. Občinski uradi naj pospešijo izvršitev popisa, da ne bo treba znova podaljšati določenega roka. Občinski uradi, ki bi slučajno ne dobili tiskovin do najkasneje 28. t. m., naj jih zahtevajo brzojavno pri invalidskem oddelku poverjeništvu za socialno skrb v Ljubljani.

d Smrtna nesreča v Šiški. Dne 27. sept. so se na tekmovališču športnega kluba »Ilirija« vabili vojaki v metanju bambusovega kopja z železno kopico. Mimo po cesti je prišla 10 letna deklica Klara Kopitar. Naenkrat prileti kopje čez ograjo in se zapiči deklici v glavo. Na obupen krik prihiti neki poročnik ter ji izdere kopje. Deklico so prenesli takoj v domačo hišo, kjer pa je dekle kmalu nato izdihnilo.

d Velik požar v Zalogu pri Kapljivasi. Dne 17. septembra je izbruhnil pri bližnji opoldne na podu posestnika Janeza Plevelja v Zalogu h. št. 4 požar. Plamen je švignil s poda na Pleveljev hlev in šupo, kakor tudi na pod in dve šupi Pleveljevega sosedu Janeza Burgarja v Zalogu, h. št. 15. Plevelu je požar uničil tudi veliko sena in slame in orodje, tako da je znašala Plevelova škoda približno 40.000 kron. Poleg omenjenih gospodarskih poslopij je požar uničil Burgarju tudi veliko slame, sena, turščice, fižola in poljskega orodja, tako da je imel Burgar škode 23.000 kron. Pogorela bosta morala nositi škodo večinoma sama, ker je bil Plevelj za 3000, Burgar pa samo za 700 kron zavarovan. Ko je pričelo goret, so ljudje delali na polju, vsled česar se ni ogenj precej pogasil. Na pomoč je prihitela požarna bramba iz Kapljevasi, katera je s svojim energičnim delom zabranila, da se požar ni še bolj razširil. Kako je pričelo goret, se še ne ve.

d Nesreča pri predstavi »Divjega lovca«. Pri igri »Divji lovec« se je sprožila nekemu soigralcu gozdnega delavca Jakoba Šmida iz Mojstrane št. 83 puška. Strel je zadel Šmida na glavi in ga nevarno poškodoval. Ponesrečenca so prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

d Avtomobilska nesreča v Kranju. Dne 16. t. m. ponoči se je peljal 18letni sin trgovca g. Stanko Likozar z motociklom brez luči po cesti. Nasproti se mu je pripeljal Majdičev avtomobil, kateri je bil tudi brez luči. Nastal je karambol. Težko poškodovan na nogah in na glavi je bil g. Likozar, katerega so prepeljali v bolnišnico.

d Klaverjev koležar za l. 1921 v kratkem izide. Naroča se pri Klaverjevi družbi v Ljubljani, Pred škofijo 8/II.

d Listnica uredništva. Gosp. Bohte: Taksa za vidiranje je od ameriškega konzulata v Belgradu določena na 2 dolarja. Če poslujoči uradnik na konzulatu zahteva 10 dolarjev, naj se vsako sklicuje na odredbo in naj se pritoži na konzula samega.

Gospodarska obvestila.

g Ljubljanski trg. Mesarji zahtevajo odločno povišanje cen za masti in prašičje

meso. Na podlagi točnih informacij zahtevajo v Sremu za prašiče 32 do 33 kron za kg žive teže. Transport do Ljubljane stane 2 kroni za 1 kg. Bačka zahteva 31 do 32 K za kg žive teže. Ker pa je tam slabše blago in je transport daljši so isti stroški. Tako, da stane v Ljubljano postavljen prašič od 35 do 37 kron za kg žive teže. Da ne ostane ljubljanski trg brez masti, so se morale nekoliko zvišati cene masti in prašičju mesu s 25. septembrom t. l. — Jajca na ljubljanskem trgu še vedno ni, tudi če se plačujejo po 2 K. Istotako primanjkuje perutnine. — Tudi krompirja ni, ker ljubljanci nečejo plačevati zahtevanih cen. Prišel se je že tudi v manjših množinah krompir izvažati. Dovoz gob je prenehal.

g Cene medu in vosku na trgu v Zagrebu. Trgovci ponujajo čebelarjem za med v satovju po 16 do 20 K za kilogram. Vsled nizke cene in majhne kupčije prihaja vosk zelo malo na trg. Cene se sučejo 80 do 90 K po kg.

g Cene usnja v inozemstvu. Kvadrat telečjega boksa stane v Nemški Avstriji 105—140 K, v naši valuti 42—56 K, na češkem 30—35 K, v naši valuti 50—60 K, pri nas pa 80 K. Kilogram črne kravine stane na Ogrskem 520—540 K, v naši valuti 200 do 210 K, pri nas pa 260 K.

g Cena surovim kožam. Na zagrebški klavnici so nagnali cene surovim govejim kožam na 56 kg po kg. Tako visoka cena se brezdvomno ne bo držala, ker trgovci ne najdejo nobenih kupcev za tako ceno.

g Cene žita in moke, postavljene na železniško postajo v Sremu, so za 100 kg: pšenica 700—820 K, ječmen 450—500 K, ječmen 230—250 K, koruza 290—320 K, moka št. 0: 1200—1230 K, moka št. 2: 1080—1110 K, moka št. 6: 690—1000 K.

g Novo vino v Dalmaciji prodajajo po 1000 K hektoliter.

g Položaj na vinskem trgu je za nas zelo neugoden, ker Jugoslavija še vedno ne more izvažati v Avstrijo vsled visokih cen vina pri nas, vsled velike razlike v valuti, vsled izvozne takse in velikih prevoznih stroškov. Cene na Češkem in v Avstriji so take, da na izvoz iz naše države ni misliti. V Brnu na Moravskem so bile prodane partije vina po 900 češkoslovaških kron za hl, to je okoli 1500 jugoslovanskih kron, na Dunaju so cene 9 do 10 odstotkov vin 3.500 do 3.900 avstrijskih kron po hl, to je naših 1350 do 1550 K. Nasprotno so v Zagrebu cene za 7 odstotkov vina okoli 1.400 K po hl, za 9 do 9,5 odstotkov vina po 1.600 do 1.800 K za hl. V Vršču, ki je kot središče banatske vinske trgovine važno tržišče, se sučejo cene okoli 1.200 do 1.500 K za hl. Sremska lanska vina stanejo v Zagrebu 1.200 K, 10 odstotna vina iz leta 1917 do 2.200 K za hl. Ako dodamo k tem cenam še visoke prevozne stroške, izvozno carino itd., pridemo do zaključka, da bi pri nas smelo stati 1 liter vina največ 5 K, da bi mogel prenesti izvoz v Avstrijo in Češkoslovaško. Kmetje na Hrvatskem zahtevajo 1000 K za 1 hl mošta, zato ni upati na izvoz. V Dalmaciji je slaba vinska letina. Cene se sučejo med 70 in 80 kron za 1 odstotek alkohola. Na Madžarskem stane 1 hl vina 1.200 do 1.500 K, v našem denarju znaša to polovico manj. V mesecu

aprilu in maju so izvozili iz Madžarske po uradnih oročilih 130.000 hl vina večinoma v Avstrijo in Češkoslovaško. Mošt prodajajo po 400 K hl. — V Italiji je cena toskanskega rdečega vina 15 do 20 lir po odstotku alkohola, boljše vina po 22 do 25 lir. Ako vzamemo 9 odstotno vino — 1 odstotek alkohola po 20 lir, bi stal hl 180 lir ali približno 900 K. Stara vina prodajajo na Siciliji po 18,5, do 19 lir po hektoliterskem odstotku alkohola, torej moremo reči, da stane 1 hl vina okoli 900 do 950 naših kron. Z ozirom na to so cene vina v Italiji mnogo nižje kot pa pri nas. »Giornale vinicolo italiano« ceni letošnji pridelek grozdja na 64 milijonov meterskih stotov proti 54 milijonov lanskega leta. Če se po italijanski statistiki računa, da se bo povžilo oziroma izvozilo grozdja za okoli 2 milijona meterskih stotov, drugo pa uporabilo za vino in da da 100 kg grozdja 68 l vina, potem se more računati, da bodo letos pridelali 420.000 hl vina.

g Cene vina v Banatu. Po najnovejših poročilih iz središča trgovine z banaškim vinom, Vrčca, so cene vinu po hl sledeče: Belo vino iz l. 1918. 600—700 K, rdeče 1500—1600 K, belo iz l. 1919. 600—700 K, rdeče 900—1000 K. Trgatev se je pričela v drugi polovici septembra.

g Množina sladkorja v letošnjem moštu. Trgatev se je pričela povsodi, v nekaterih krajih je že tudi končana. Kakovost bodočega vina je odvisna od množine sladkorja v moštu. Zato so v okolici Zagreba merili, koliko sladkorja ima mošt. Povprečno imajo mešane vrste grozdja v nižjih legah okoli 14 do 15% sladkorja, v višjih 17 do 18%, v posebno ugodno ležečih krajih ima muškato celo 22% sladkorja.

g Letošnji pridelek pšenice. Po uradnih podatkih, ki jih je zbralo ministrstvo za finance, znaša letošnji pridelek pšenice 120.000 vagonov, ovsa 100.000 vagonov. — Pričakovati je, da bo letošnji pridelek kornice zelo dober.

g Vrednost denarja. Ameriški dolarji 108—112 K 40 v, avstrijska krona 40—41 vinarjev naše vrednosti. 20kronski zlatnik plačujejo po 450 K.

g Vrednost denarja pred vojsko. Za naše čitatelje je važno, da vedo, kakšno vrednost je imel denar raznih držav pred vojsko v primeri z avstrijsko-ogrsko krono, in sicer zato, da morejo sami presoditi, kadar bero v listih, za koliko je denar kakšne države zrastle in padel in pa da sami razčunajo, kako avstro-ogrske krone zamenjujejo pri nas in pa v drugih državah. Srbski dinar 95 vinarjev, italijanska lira 95 vin., francoski, belgijski in švicarski frank po 95 vinarjev, nemška marka 1 K 17 vinarjev, dolar 4 K 92 vin.

g Tobak in vinska trta v Hercegovini. Kakor poročajo iz Mostarja, se letos vinska trta in tobak nista obnesla ravno najbolje. Pridelek grozdja se računa na največ 1 milijon kg. Kar se tiče tobaka, ga je bilo veliko posajenega, toda je močno trpel vsled suše. Letošnji pridelek tobaka cenijo na 20.000 stotov proti 18.000 stotom lanskega leta.

g Uvoz v našo državo l. 1919. znaša 154 milijonov 308.921 kg raznega v vrednosti 2.973.955.576 dinarjev in 81.097 kosov v vrednosti 8.111.700 dinarjev. Vsega

skupaj so torej uvozili v našo državo za 2.982.067.276 dinarjev ali v kronski vrednosti za 11.928.269.104 kron (to je 11 milijard, 928 milijonov, 269 tisoč in 104 kro-ne).

g Uvoz v našo državo v prvi polovici l. 1920., t. j. v prvih šestih mesecih, znaša 1.850.164.633 dinarjev ali 7.400.658.532 K (7 milijard 400 milijonov).

g Dirka za kmetijske konje. Po dolgoletnem presledku se zopet vrši konjska dirka za kmetijske konje krškega in novomeškega okraja dne 10. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne v Št. Jerneju. Spored se naznani občinam. Poverjeništvu za kmetijstvo je v to svrhu darovalo 8000 kron.

g Vse dražje. Uspeh liberalnega finančnega ministra Stojanoviča. Vsled upeljave trošarine (slovensko užitnine) po liberalnem finančnem ministru a proti volji ljudstva, so naznanili zagrebški trgovci v listih, da se od 20. t. m. sledeče blago dražje prodaja: sladkor za 8 K dražje, kava za 8 kron, cikorija za 2 K 40 vin., riž za 1 K 60 vin. vse pri kg; olje za 1 K 60 vin., liker in konjak za 32 K, rum za 24 K, žganje za 40 K (odvisno koliko odstotkov ima alkohola) vse pri litru; mineralna voda za 2 K pri steklenici, sodavoda za 80 vin. pri steklenici itd. — Za toliko, če ne še več, je tudi vse dražje pri nas na Slovenskem.

g Uvoz rib. Gospodarsko-finančni odbor ministrov je dovolil, da smejo pripeljati v našo državo z od Italijanov zasedenih dalmatinskih otokov 1200 zabojev suhih rib brez plačanja carine.

g Pridelek sladkorja na Mažarskem cenijo letos na 4000 vagonov proti 700 vagonom lanskega leta. Vendar pa tudi ta pridelek ne bo zadostoval, ker rabijo na Mažarskem okoli 8000 vagonov sladkorja. Kilogram surovega sladkorja bo stal 60 do 65 K ali v našem denarju okoli 30 K.

g Letošnja francoska žetev žita znaša, kakor poroča francoski dnevnik »Liberte«, okoli 63 milijonov meterskih stotov.

g Davek na kruh v Italiji. Italija je gledala, da dá ljudstvu kolikor le mogoče kruh po nizki ceni. Cena se je dvignila od 60 na 85 centesimov po kg, pa tudi to je bilo izpod nakupne cene ter se more računati, da je dobila italijanska vlada od 7000 milijonov lir, ki jih je uporabila za nakup žita in moke, samo 2600 milijonov, kar pomeni vladni primanjkljaj za l. 1920/21 4400 milijonov lir. Vladni primanjkljaj pri samem kruhu znaša od l. 1915—19 10.000 milijonov lir. Da omeji vlada špekulacijo, je predložila parlamentu, da se poviša prodajna cena za kvintal pšenice od 65 na 115 lir, oziroma kruhu od 85 centesimov na 1 lro 50 centesimov (7 K 50 v) za kg, istočasno pa je zapovedala poslodavcem, da morajo dati vsakemu delavcu in za vsakega njegovega rodbinskega člana po 25 centesimov dnevno več. Stvar je bila malo težavna, ker je bilo težko dognati resnično število družinskih članov. Razen tega je vlada predložila krušni davek v letnem 300 do 500 lir na vse tiste, ki imajo letne plače 12.000 lir ali pa več. Parlament je ta predlog zavrgel, ali krušno vprašanje je ostalo ravno tako važno. Žitna letina v Italiji ni ravno najugodnejša. Računali so, da bodo pridelali 48 milijonov kvintalov žita, toda so ga le 40 milijonov. Tako bo morala vlada

vpeljati od drugod 8 milijonov kvintalov in plačati 2000 milijonov lir, prodati ga pa bo mogla samo za 520 milijonov. Zato si bodo v Italiji še precej belili glave, da bodo rešili krušno vprašanje.

g Italija kupuje volno in sladkor v Južni Ameriki. Iz Rima poročajo, da je posebno italijansko odposlanstvo odpotovalo v južno-ameriško državo Peru, da nakupi 200 tisoč kvintalov sladkorja in veliko množino volne.

g Belgijski uvoz in izvoz. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta, t. j. od januarja do konca julija, je znašal uvoz 6.647.896.000 frankov in izvoz 5.636.875.000 frankov. Uvoz je večji od izvoza za več kot 1000 milijonov frankov.

Dopisi.

IZ RADOMLJA.

Ni šla v šolo učiteljica Zgur, ampak bo še nadalje zastoj živela na državne stroške. Nam je to prav. Moremo vsaj pokazati, kako gotovi ljudje lenuharijo. Kdor jo pozna, koliko je letala po vasi in se udeleževala vseh hujšakških izletov po okolici, ta tudi ve, koliko je bolna. Vse Radoml'e lahko s prstom nanjo pokažejo: ta zastoj in brezposelnost živí, mi pa gremo in težke stroške nosimo.

ŠT. VID PRI STICNI.

Dolgo smo pričakovali odgovora na Sokolom stavljeno vprašanje, pa ga do danes nismo pričakali. Ni čudno! Saj so liberalcem (katerim pripadajo Sokoli) dokazali zločin nad domovino, pa še s prstom ne mignejo na tako gorostasno obdolžitev. Kdo bi mogel potem zahtevati, da peščica šentvidskih Sokolov odgovarja na taka vprašanja! Toda ponavljamo: Ali se spodobijo za kulturno organizacijo, da njeni člani popivajo, plešejo in se brezmejno vesele par trenutkov potem, ko je toča popolnoma uničila vso okolico? Kmet je jokal, — Sokol rajal? Na to odgovori!

Drugi stvari nismo izpraševali, vendar smo dobili v »Domovini« odgovor le na stvari, ki jih nismo vprašali. Kakšen je bil lanski orlovski tabor v Št. Vidu ve pri nas vsak faran in ljudje daleč naokrog, zato ne potrebujemo pojasnila iz svobodomiselnih vrst. Če ste svobodomislci in če bi prečitali velenzanimivo knjižico »Ajmo mi Sokoli...«, bi zvedeli, kaj vse lahko mislite: da je šmarna gora žganc, Sava maslo, Blejsko jezero pa latvica kislega mleka. Vaše misli so svobodne, torej? Tako tudi štidski svobodomislci Sokoli lahko svobodno pišete in mislite, da je bil orlovski tabor polomija, sokolska veselica pa sijajna narodna manifestacija, da je bilo na orlovskem taboru 100 ljudi, na sokolskem zletu pa 10.000. Kdo vam veruje, to je druga številka!

Za orlovsko organizacijo se nič ne bojte kje je; skrbite le, da vam vaša ne razpade.

Kar se pa tiče prestopkov, ki naj bi se bili izvršili ob priliki orlovskega tabora zvečer v gozdčku tik postaje od strani Orlov, sledeče: V nobeni še tako popolni organizaciji niso sami dovršeni ljudje z vsemi popolnostmi; med dvanaestimi apostoli je bil Judež-izdajalec. Tudi Orli niso sami angelci. Toda organizacija jim s pravili nalaga izpolnjevanje božjih in cerkvenih zapovedi, katerih ena nečistovanje prepoveduje. Kdor pa prelamlja pravila organizacije nima v njej več mesta — tako tudi ne Orel, četudi se morda ne izve in ni izključen. Kako je pa neki pri Sokolih, ki Orlom to očitajo, v tem oziru? Prestopke zoper 6. božjo zapoved, če ne podpirajo, pa vsaj mirno trpe. Ravnošvidski Sokol se ponaša s člani, o katerih ljudje, ki nimajo zavezanosti očij, govorijo zelo čedne stvari; so zraven gozdčki in 6. božja zapoved. Tudi ob priliki zleta se je marsikaj videlo in zvedelo. Nekoč je rekel Kristus farizeju: »Izderi najprej bruno iz svojega in potem pezdri iz bratovskega očesa.« Zlat nauk. Morda bi bil dober tudi za kulturne ljudi... Pričakuemo odgovora na zgornj ponovljeno vprašanje.

SELŠKA DOLINA.

Tri roparske prikazni. Poleti se je potikala po Jelovščici neka roparska žival; napadala je ondaj pasode se ovce, jih na vratu ranila in umorila. Kakih dvajset ovca se je tako izgubilo. Tudi par goveje živine je bilo razmorsarjeno. Ljudje so bili pristijeni pred časom živino s planine vzeti. Ne ve se, ali je bil to volk ali kaka druga zver. Morda se je potem preselila na Koroško, ker je bilo čuti, da je tam tudi živina na jezerski planini napadala. — Druga roparica je bila bolezen griza; zadnje mesece huda nadloga za ljudi, več starih in mladih je pomerila, posebno prizadeta sta kralja Martinjvrv in Dražgoše. — Še neka prikazen se je pojavila, ki je na napadala takolmenovane klerikince, zlasti so ji bili napoti župniki Rečki so, da je to socialdemokrat Kopač. Inel je shode pod milim nobem v Selcih, v Dražgošah, na Čušnici. Dobrihal se je delavcem, udrihal po vsem, kar ni v soc. demokratičnem taboru. Na Čušnici zlasti ženske nikakor niso bile voljne njegove izmišljene storije poslušati, moral jo je kmalu pobrati; pokažalo se več smisla za resnico kakor moški. Dr. Krok je bil res svetilnik ki je širil po dolini lažne pravne izobrazbe in napredka, ta pa je le baklja, za katero se vali dim neolike in surovosti. Sledovi se že kažejo. V Selcih so bila okna pobita. »Ljudski glas« je pisal iz Čušnice o »šleganem parkljih«, mi bi pa gospoda Kopača za njegove belo ročice prijeli in vprašali, kakšne parklje imajo tisti njegovi pristaji, ki so po žagah kradli jermene? On si prilastuje oblast cerkvenega nadzornika, bo to gotovo vedel.

GORA PRI SODRAŽICI.

V »Domoljubu« z dne 24. sept. t. l. stoji dopis iz Sodražice, v katerem odgovarja dopisnikar na notico z Gore pri Sodražici v predzadnji »Domoljubov« številki. Tega poročila nisem spisal jaz hočem pa zato sedaj popolnoma mirno par stvari pripomniti k dopisu v »Domoljubu«.

G. dopisnikar, pripoznati mi morate, da to ni lepo in ne častno, da skuša trgovec, pa najsiho te ali one stranke, pridobiti pristave za svojo stranko ali poskuša razširjati njeno časopisje na ta način, da pravi n. pr. svojemu odjemalcu, ki ne pripada k njegovi stranki in ki je vsled sedanjih slabih razmer v zadregi glede posameznih predmetov, dobro, dobil en liter petroleja, če se naroči na ta list. In to, G. dopisnikar, se je dogodilo v Sodražici.

2. Gorniki že od nekdaj kupujejo pri sodražičkih trgovcih; to vam je, G. dopisnikar, brez dvoma znano. No in sedaj so ti Gorniki ustanovili po inicijativli G. Lavrenčiča, trgovca v Sodražici prestovoljno gasilno društvo, ki je za Goro brez dvoma najno potrebno, društvo, ki je, kot njega centrala, nadstrankarsko, ki zaključuje zgolj človekoljubne namene. Čisto naravno pa je, in zato ni bilo treba prav nikakega nasveta od strani kakega »prijatelja«, da so se naši možje, kot odjemalci sodražičkih trgovcev, obrnili na te za podporo, oziroma za

ustanovitvino. Mislim, da oni trgovec, ki bi bil to odrekol, ne bi bil ravno lepo ravnal in ljudje bi si ga bili dobro zapomnili.

Vidite, G. dopisnikar, ta očitok zaradi 800 kron, mi je dal povod, da sem napisal te vrstice, ker se mi zdi za olikanega človeka ne-lepe, očitati svojemu bližnjemu to, kar se mu je darovalo, pa naj bo to tudi »prijatelj«.

STRAŽIŠČE PRI KRANJU.

Vsi, ki ste poznali razmere sitarjev pred ustanovitvijo zadrage in pa pozneje, veste, koliko koristi in dober smo imeli člani od nje. Ne bilo bi torej prav, če bi se ne zahvalili tistim, kateri so največ pripomogli k ustanovitvi zadrage in njenemu blagostanju. Da, celo v dolžnost si štejemo, da sedaj, ko se širijo neresnične vesti okrog, priznamo zasluge tistim, kateri so jih res zaslužili. Zato se podpisani spričo cele javnosti zahvalimo G. Alojziju Šarec, župniku v Šmatnem pri Kranju, kot glavnemu ustanovitelju in dobrotniku zadrage. Brez njegove velike požrtvovalnosti, bi se mi nikdar ne bili gospodarsko osamosvojili, brez njegove znatne pomoči bi bila zadruga v par letih propadla. Nadalje se zahvalimo G. Jožetu Anžič, ekspozitu pri sv. Joštu, kateri je skozi 11 let v vztrajno požrtvovalnostjo in veliko potrpežljivostjo vodil zadrugo. Ko je prevzel načelstvo zadrage, je bila ta gospodarsko v zelo slabem stanju in je njegovi veliki previdnosti in požrtvovalnosti se imamo zahvaliti, da je zadruga danes na dobrih nogah. Sad njegovega dela smo vihlali med vojsko. Koliko več pomanjkanja in lakote bi bili morali pretrpeti, če bi ne bili imeli takrat v zadrugi skrbnega načelnika, vemo samo člani. Zato se še enkrat obema gospodoma iskreno zahvalimo za ves njihov trud in skrb za nas ter kličemo: »Bog plačaja!« Obenem pa tudi grdo obsojamo vsa obrekovanja, ki se širijo sedaj o njihovem delu, in izjavljamo, da so vsa docela neresnična. Vsak načelnik te ali one organizacije mora gledati na to, da koristi posameznih članov podredi koristim organizacije in se pri izvrševanju te dolžnosti ne sme ozirati na posameznike, ali je to po njihovi volji ali ne. Tako se rado zgodi, da tisti člani, katerim manjka zadržnega duha in katerim je več 1 krona v lastnem žepu kot pa 1000 kron skupnega dobička, zamerijo voditelju, če v kakšnem slučaju ne more in ne sme ugoditi njihovi volji. To se je zgodilo tudi pri nas. Zato pa postavijo vse laži te tiste, kateri jih širijo, v prav grdo luč. Mi pa, poštenci delavci, ki se zavedamo, da tisti, kdor dela v korist zadrage, koristi tudi posameznim članom — saj zadruga smo vsi člani — hvaležno priznamo, da sta G. Šarec in G. Anžič toliko storila za zadrugo, da bi bila brez njih že davno propadla. — Hvaležni člani sitarske in šmarske zadrage v Stražišču.

SORA.

V nedelje 19. septembra se je vršil v Šoli občni zbor sorske kmetijske podružnice. Glavna točka je bila volitev dveh delegatov za

občni zbor slovenske kmetijske družbe. Boga, taš Matevž Semec, ki se je za časa vojne z vrženjem, zlasti usnja, od žagarja povzdignil v vrsto milijonarjev, je spravil v članstvo podružnice brez vednosti odbora ne samo vse ločničkarje, temveč je s svojim denarjem plačal članarino za osebe brez vsakega imanja in to še brez njihove vednosti in dovoljenja. Poleg tega je poklical na pomoč še dve sosednji župniji. Pripeljali so se iz Ločnice na treh vozovih. Med njimi so bile ženske, ki se kaj rado zatekajo v župnišča s prošnjami za podpore. Seveda ni manjkalo gontarskega kralja Matjaža, ki ima v svojem kraljestvu dvo podrti bajti ter je na prazno grobilo št. 3 vpisal svojega sina Antona, da sta mogla oba voliti. Vsa ta družina ima pa toliko denarja, da še do danes ni plačal otročjega pogreba iz lanskega leta ter svoje v aprilu umrle žene, čeprav je naročil pogreb s sv. mašami I. razreda ter takrat zatrjeval, da je pošten in pravičen, da bo vse poravnal; pa še na osmino ni prišel, ker že več let sploh ne hodi v cerkev. Iz Medvoda se je pripeljal mesar-gostilničar Jesti, akoravno se je ob isti uri v neposredni bližini v Prečki vršil občni zbor kmetijske podružnice. Zidarski mojster Kožuh je prignal tudi svojega očeta-užitkarja izpod iste strehe, akoravno ga je zadnji čas za 14 dni posadil v ječo. Naj bo omenjeno, da sta bila iz občine Sora samo dva samostojneža navzoča, namreč načelnik gasilnega društva in občinski sluga, ker jih namreč več ta stranka v občini ne premore. Občni zbor se prične. Upokojeni orožnik-gostilničar Kolenec je bil posebno nabasan z informacijami ekspoziture — samostojne kmetijske stranke iz Ljubljane, pa ni mogel mirno čakati konca volitve, ravnotako tudi drugi po alkoholu zastrupljeni pristaji, da so v enamer zbadali predsednika, češ bomo še danes govorili druge stvari, G. župnika, da je on samo užitar, G. nadučitelja, da nima pravice glasovati za šolsko vodstvo ter mu volilni listek vrgli po mizi. Vsled tega je ta izjavil, če mi jemljete pravico volitve, vam pa tudi ne nadaljujem zapisnika. Nato je odšel iz sebe. Ker se nemir ni polegel, ker ni bilo zapisnikarja, je predsednik zborovanje zaključil ter hotel oditi. Pri vratih ga zgrabi Matjaž iz Senice, ga podere po tleh ter udarja po njem. Ko se predsednik dvigne, stopi zopet k mizi ter jih pozivlja zdaj kot predsednik kraj. Šol. sveta, da naj se dostojno obnašajo ter zapuste šolske prostore. Pri vratih ga zopet brca tisti Matjaž, ki je pred kratkim G. kaplana na cesti ustavil ter mu žugal in pretel s korobacem, da ga bo pretpel, če ga še kje na cesti dobi. Takrat je lepo prosil G. kaplana za odpustanje, da naj nikar sodnijsko ne postopa proti njemu ter dal 50 kron za dobre namene. Gosp. predsednik se pa menda ne bo zadovoljil s tako vsoto od strani nasilnega suroveža. — Gorje slovenskemu kmetu, če se bo udeležal za voznika, da bo vlekli na svoj račun kočijo kapitalistov do bogate obloženih mest. — Z ljudmi, ki se že od nekdaj skregani z božjim in cerkvenimi postavami, nobenega stika.

ŽENSKI VESTNIK

Ženska in volitve.

Slovenski ženi je Slovenska ljudska stranka kljub skrajnemu odporu liberalcev priborila volilno pravico v občinskih odbore. Liberalna stranka se je trudila do konca, da bi najpreje preprečila, potem pa izločila žensko volilno pravico iz občinskega volilnega reda, pa ni šlo.

Nima pa jugoslovanska žena še volilne pravice v državni zbor. Torej pri prihodnjih volitvah v ustavodajno zbornico, ki se bodo vršile 28. novembra, ne bo še volila. A s tem nikakor ni rečeno, da se naj žen-

ska nič ne briga za te volitve. Nasprotno: te volitve bodo v veliki meri tudi odločale o njeni usodi, o njenem položaju in stališču v družini in javnosti.

Prihodnja državna zbornica bo namreč delala ustavo, to se pravi: osnovne, temeljne postavke, ki bodo veljale za dolgo, dolgo časa in katerih ne bodo zlepa izpreminjali. Te postavke bodo nekako stebri države. Veliko je ležeče na tem, kakšne bodo te postavke. Velik del naše bodočnosti, predvsem ženske bodočnosti leži v teh osnovnih postavah.

Na primer: sklepalo se bo o zakonu. Ali naj zakon ostane še cerkven in neraz-

družljiv, ali naj bo to navadna pogodba, ki se lahko razdere po poljubnosti. Ali naj bo žena res družica moževa, s katero mora živeti v lepi slogi in ljubezni, ali naj bo le njegovo sredstvo, da zadosti svojim spolnim nagonom in ko se je naveliča, si pa izbere drugo, lepšo in mlajšo. Vzrokov, da se ne moreta razumeti, bo hitro lahko našel, in tak vzrok bi zadostoval za ločitev zakona, pa naj bi bilo potem ženi vseč ali ne.

Te dni je prišla k meni neka 35letna gospa, več otročičkov ima — in mi pripoveduje, da je ves čas vladal med njo in možem najlepši sporazum in ljubezen. Sedaj naenkrat pa se je mož v neki družbi

zagledal v neko mlado, lepo damo in od tega časa svoje žene ne more več videti in zahteva na vsak način ločitev zakona. Ubo-ga žena prosi in joka, a brez uspeha.

Corje ženam, kadar bo to splošno vpe-ljano! Sedaj je še mnogo mož krščanskih in premagajo svojo strast z ozirom na več-nost in na ženo, ker se zavedajo, da je za-kon nerazdružljiv in da se kljub ločitvi ne more z drugo poročiti, kadar pa bo to do-voljeno in bo krščanstvo še bolj izhiral, v srečo mnogih, kaj bodo potem naše žene? Sužnje svojih mož, njim prodane na milost in nemilost.

Svobodomiselci hočejo v prihodnjem državnem zboru uvesti civilni zakon in raz-poročo ter tako usužnjiti ženo. Slovenska žena, ali sedaj čutiš, da gre pri teh volitvah tudi za tvoje pravice in tvojo srečo?

V prihodnjem državnem zboru se bo sklepalo tudi, kakšna naj bo šola: z versko vzgojo, ali brez krščanskega nauka in brez verske vzgoje.

Že zgoraj smo povdarjali, da bo za žensko posebno slabo, če bodo možje zgu-bili krščanskega duha, ker potem jih ne bo več vodila misel na večnost in odgovornost pred večnim Sodnikom, temveč samo še lastna strast in poželjivost. Žalostne skušnje nam kažejo to danzadnevom, ne samo po mestih, temveč tudi že po deželi. In svo-bodomiselci se bodo v prihodnjem držav-nem zboru za žive in mrtve trudili, da iz-rujejo tega krščanskega duha. Zato bodo predlagali, da se uvede šola brez krščan-skega nauka, kot to zdaj že poskuša libe-ralni naučni minister Pribečević v Vojvo-dini. Vzemi vero mladini in imel boš može, ki bodo sovražili vse, kar je božjega in kar spominja na večnost, dali pa se bodo vo-diti samo svojim nagonom in strastem. Ža-lostni zgledi: nasilni in krvavi komunisti na Ruskem, Ogrskem, Italiji, in tudi pri nas bi radi, če bi jih bilo dovolj.

Žena, ki si mati, mladenka, ki boš še mati, kaj praviš na ta peklenski načrt, da ti oropajo mladino, ji vsade v srce sovra-štvo do Boga in njegovih zapovedi; kaj boš s takimi otroci? Gorje slovenski ženi-ma-teri, kadar bi zavladala brezverska šola!

Slovenska žena in mladenka, ali ču-tita, da gre pri teh volitvah tudi za tvoje pravice, za tvojo srečo in tvojo bodočnost? Kaj je tvoja dolžnost potemtakem?

Ali ni tvoja dolžnost agitirati in vpli-vati, kjerkoli le nekaj zaleže tvoja beseda, da možje, bratje in znanci volijo samo z ono stranko, ki bo branila verska načela, katera edina so neomajeno poročstvo sreče v naših družinah?

Zato je vaša dolžnost, da povsod po-jasnujete važnost teh volitev, odgovornost pred Bogom, ker se bo v državnem zboru odločalo o božjih stvareh. Ne dajte se pre-septiti raznim obrekljivcem, da tu ne gre za vero; to vedno trdijo, a medtem njihovi somišljeniki, ki sede pri vladnih mizah, iz-dajajo ostre odredbe, ki so naravnost na-perjene proti veri in proti Cerkvi.

Edina stranka, ki danes odločno za-stopa katoliška načela, je Slovenska ljud-ska stranka.

Ženske, tudi od vas bo odvisno, ko-liko glasov bo dobila Slovenska ljudska stranka.

Razno.

Ž Polentni nokerlji. Stresi v 1 liter slanega kropa (pol vode pol mleka) pol litra koruznega zdroba, napravi v sredi do dna luknjo s kuhalnico, da se zdrob prekuha, pusti ga vreti 10 minut, potem ga začni mešati, dokler se popolnoma ne zgosti. Pusti kakih 5 minut na strani po-krito. Deni v široko kozo za žlico masti ali surovega masla in ko se raztopi, devaj z žlico v kozo nokerlje, ko se nekoliko zarumene, jih naloži na krožnik, potresi s sladkorjem in cimeto, ter postavi kot samostojno jed na mizo.

Ž Krompirjevi krofi. Deni na desko tri dele kuhanega olupljenega in pretlačenega krompirja, en del moke, eno celo jajce za žlico kisle smetane in nekoliko soli. To vse narahlo pogneti in razvaljaj za pol pr-sta na debelo, izkroži s krofovimi obodcem kakor krofe. opohaj jih v razbeljeni masti, da so po obeh straneh lepo rumeni. Te krofe postavi kot samostojno jed s solato, fižolom, zeljem, ali z jabolčno čežano na mizo.

Ž Prtični cmoki. Zreži pet starih že-meli (ali kruha) na kocke, jih polij z žlico vroče masti, ki si zarumenila v njej čebule in peteršilja, polij tudi z četrt litrom vro-čega mleka, pokrij in postavi za pol ure v stran, da se kruh napoji. Nato prilij še par žlic mrzlega mleka zmešanega s enim jajcem, par žlic moke in soli. Vse skupaj zmešaj, stresi na desko, napravi podolga-sto klobaso, katero zavij v mokri prtici. To klobaso deni kuhati v vrelo osoljeno vodo pol ure. Kuhane cmoke vzemi iz vode, raz-vij in nareži na prst debele kose, naloži na krožnik, potresi z drobtinami in zabeli.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškensko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obre-stuje po 3% brez kakšnega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ***

(Dalje.)

Albert se je ozrl na solnčno uro, črna čr-ta se pomika naprej. »No in?« je vprašal.

»Bil je zelo prijazen in je rekel, da je od cesarja za katoličane izprosil cerkev.«

Albert se je nasmejal: »Glej no, Samo, če je res.«

»Mislim, da,« je odvrnilo dete, »saj je tudi k nam poslal zdravnika k bolnemu otroku ter je obešence vzel z vislic, zna tudi dober biti. Ta-le križec mi je prinesel iz Dunaja,« z nežno roko je segla v žep in je ven vzela v papir za-vito stvar ter pomolila križec pred Alberta. Videl je lesketati se bisere in je grajaje rekla:

»Štefka, tega bi ne bila smela vzeti.«

»Dam ga zopet proč,« je dete malodušno odvrnilo, »vzela sem ga, ker sem bila tako vesela cerkve, saj je Zveličar na niem. — In, duhovni oče, precej nato me je vprašal, če ga hočem za moža, ker bi me rad imel.«

Albert je povesil brado v dlan in je opa-zil, da se ji menja barva na obrazu.

»In kaj si rekla ti?«

»Sem rekla, da ne,« je počasi rekla Štefa-na, nič več ji ni glas zvenel srebrno, marveč resno in skoraj otožno. »Kaj naj bi rekla. Dala sem svoje srce mojemu Gospodu Zveličarju in nikdar mu ne bom postala nezvesta. Pa ven-dar...« vedno tišji ji postaja glas, »se mi je zelo smilil ta človek — zelo — gospod Al-bert — saj je bil tako ubog. Na Dunaju se je zaradi cerkve sprl z očetom in je rekel, da se-daj ne ve kam.«

»Mislim,« je rekel Albert, ne da bi obrnil pogled od nje, »da se bo že zopet spravil s svojim očetom, deklet pa je dosti na svetu, ni treba, da bi moralo biti ravno katoliško kmet-sko dekle, to reci luteranskemu gospodu Hen-riku.«

»Res je, gospod Albert,« se je smehljala Štefka, toda kakšne oči pa ima? Kako se sve-tijo, zdi se mu, da se Štefka joka?

»Štefana?« je voljo vprašal Albert in ni odmaknil od nje pogleda.

Z roko si je ubrisala oči.

»Tako ubog je bil ta človek,« je zmajala z glavico, kakor bi se hotela otresti težkih misli.

Albert se ji je za korak približal in je rekel:

»Je-li to vse?«

Štefana ga je krepko pogledala z očmi, ki so se iskrale v solzah:

»Kako mislite, duhovni oče?«

»Se ti li samo smili? Li ni še nekaj dru-gega v tvojem srcu? — Si-li morda danes pr-vikrat opazila, da je lep in brdek fant?«

Z jasnimi očmi je strmela v izpo-vednika:

»Nobenega moškega ne pogledam tako natanko, to je tudi vseeno, danes izgleda ne-koliko ostrejši v obraz. — Li ni dovoljeno ime-ti sočutja z ubogim človekom? Li to ni všeč ljubemu Jezusu? Saj so se tudi njemu smilili siromaki, ne-li? Sočutje ni nič slabega?«

»Sočutje ni nič slabega,« je rekel Albert, »vendar pa je zgolj človeško čustvo in so do-stikrat edina vratica, skozi katera se zemski ljubezen naseli v srce, ki bi ji sicer ostalo zaprto. Štefana! in še globlji mu je postal pogled, ki je žarel v ognju gorečnosti za Boga. Nevesta, nevesta, božja nevesta! Se-li nisi morda v sebi sami motila?«

»Povej mi vendar odkritosrčno, se ti li ne zdi od danes zjutraj, ko je bil Henrik pri tebi, da bi ti ne bilo več tako strašno, biti njegova, in da se nič več tako ne bojiš zakonskega stanu?«

»Oh, prosim, gospod Albert,« je rekla Štefka, ki ji je otroško nedolžni smehljaj pri-grajal na žalostno resni obraz. »Saj me vendar poznate, gospod. — Nikdar se nisem bala za-konskega stanu. Saj vem, da ga je sam Bog postavil in ustanovil. Jezus je bil tudi na ženitnini v Kani. Moj oče in moja mati sta bila tudi z Boga in ne bilo bi prav, če bi se bala tega stanu, moj oče so bili svet mož — in moja mati so dobra žena, z veseljem sem jim stregla, kadar jim je Bog podaril novo dete, nikdar me ni bilo strah zakonskega stanu, to nika-kor ni vzrok, gospod Albert, da hočem ostati taka, kakršna sem: saj gospod vendar to ve-ste.«

»Ostati hočem taka, kakršna sem,« sedaj je svoje oči, ki so doslej nepremično zrle v iz-povednika, dvignila kvišku, kakor bi se ji bilo prikazalo nekaj čudovitega, »ker ljubim Je-zusa bolj kakor ves svet in sem mu podarila dušo in telo. To bi bila zame smrt, če bi za-

poljo zemskega moza zapustila Jezusa. Kajne, gospod Albert, tudi cvetlice lepše dehte in cveto v gozdu, kakor v vrtu. Jagode, kajne, prečastiti, so rdeče in okusne, če rastejo v gozdu, na vrtu niso tako dobre. — Meni se zdi, da je prav tako z dušami, ki dehte za Boga; kakor hitro pridejo iz samote in se združijo z ljudmi, bodisi v zakonu, bodisi drugače, niso več tako lepe in sladke. — Toda prazne reči govorim,« je zardela.

Albert se je v duhu priklonil pred dušno veličino tega deteta, pred to lilijo, ki jo ožarja rajski solj, ki je nedostopna zemskim nasladam, pred to ponižno posodo božje modrosti. Ni mogel prikriti, kako je bil ves prevzet njene velike duše, oblagodarjene s tolikimi milostmi, in je rekel:

»Štefana, Štefana, če te Bog tako razsvetljuje in ti daje milost spoznanja, zakaj si potem prišla semkaj iskat sveta v tej zadevi. Zakaj se delaš, kakor bi ne vedela, ne kje, ne kam; dobro veš za pot in ti ni treba mojega sveta.«

»Prečastiti, sedaj mi je vse jasno, odkar sem vas vprašala in sem vas slišala govoriti,« je ponižno odgovorila deklica. »Res sem že tudi popreje slišala božji glas, toda v veliki stiski nisem vedela: kam, ko so tako počenjali moja uboga mati in so me povrh še prosili otroci — malček je umrl, sem vam li to že povedala? — in me je stari pater Ertelij rotal na smrtni postelji... in je nazadnje prišel Henrik in — solze so ji hotele zaliti oči, pa jih je zadržala, in je bil tako ubog... sicer nisem nič omahovala, toda vse odgovornosti si nisem upala prevzeti, tem manj, ker je toliko za nas storil in smo mu hvalo dolžni. Gospod Albert, sedaj je vse minulo, toda bila je težka ura zame, ko je šel proč od nas in me je pogledal, kakor bi vprašal: »Kaj sem zakrivil, da me podiš stran? Kaj sem storil, te nisem li nesel s sramotnega odra?«

Tedaj je s slovesnim glasom rekel menih: »Štefana, poznam nekega drugega, ki vprašanje: Nise mli zaradi tebe reven ležal na slami v jasicah? Nisem li trideset let zate živel skrito življenje? Nisem li bil zate bičan, s trnjem venčan in križan? Nisem li zate tri ure visel na križu, zate molil? Mi niso li zate na križu prebodli mojo stran, da sem te opral v krvi in vodi? Štefana, zadnjo kapljico krvi sem dal zate, kje je zemlja ljubezen, ki več premore?«

Z globokim, trdim glasom je govoril apostol, Štefana ga je vsa prevzeta poslušala in je odvrnila:

»Ne, ni ljubezni na zemlji, ki bi bila podobna Jezusovi ljubezni! O, gospod Albert, sedaj sem ga čula, govoril je skozi vaša usta! Ne, nikdar, nikdar se ne bom ločila od njegove ljubezni! Duhavni oče, ko sem ga prvič sprejela v svoje srce, sem si ga izbrala za ženina. Takrat se nisem prav vedela, kaj pomeni beseda ženina. Toda, ko sem ga na sveti Veliki ponedeljek nosila v svojih rokah, takrat me je izbral za svojo nevesto, takrat sem slišala njegov glas, kakor sem danes slišala vašega. O, gospod, ko bi potem, ko sem prejela tako milost, hrepenela še po čem drugem, kakor po njegovi ljubezni, bi bila pač nehvaležna! Verujte mi, gospod, nisem omahovala v svojem sklepu, tudi takrat ne, ko sem točila solze in se mi je smilil ubogi Henrik. Toda sedaj je konec solz. Veselite se v Gospodu!«

Obmolnila je, kakor bi se utapljala v globokem premišljevanju, zunaj je zažvrgolel škrljanček. Albert bi bil še nadalje prisluškoval besedam, ki jih je narekovala iskrena ljubezen do Boga, bi se bil še nadalje rad naslajal nad bogoljubnostjo te deviške lilije, toda pogled na solnčno uro mu je povedal, da čas hiti, zato je rekel: »Štefka, če imaš še kaj povedati, povej, zakaj čas je, da grem na pot.« Tiho in nežno je rekla: »Ne, nič več nimam. Sedaj grem zopet rada domov na svoje delo, v nove boje, če bo treba. — Gre li daleč vaša pot?«

»Danes v Lambah, potem pa naprej na Laško, morda še nocoj po noči, če bo svetila luna.«

Pogledala ga je z bistrimi očmi: »Boste li potovali skozi Štajer?«

»Ne, ne pojdem skozi Štajer.«

Samo zaradi nje ne, da se ji umakne, pa zaradi ljudi, ki ne razumejo njene otroške udanosti, da jim ne da priložnosti k praznemu govorjenju, zato si je izbral drugo pot.

»Moli zame za srečno pot,« je rekel, »mnoho milij je daleč do Monte Cassina.«

Vprašala je:

»Duhovni oče, vas li nikoli več ne bo v Štajer?«

»Moji predstojniki hočejo, da ostanem na Laškem in tam delujem; v to deželo me nikoli več ne bo.«

»Nikoli več,« je resno in premišljujoč rekla Štefana. Nato je prosila: »Potem vas pa smem, duhovni oče, prositi blagoslova, kajne?«

Pri vratih je nekaj zaropotalo, brat je hotel noter, da bi opozoril na odhod, Albert je zaklical:

»Ostani, takoj pridem.«

Štefana je pokleknila, klobuček se ji je povsli na vrat, uporni kodrast lasje so se ji kakor zlato vlili okoli pobožno povešenega obraza.

Bila je kakor Marija, ki gre čez gore k Elizabeti, s potnim klobučkom, kakor jo radi slikajo laški slikarji.

Albert je svojo trdo, brezmesno roko razprostrl nad njeno glavo, napravil je znamenje svetega križa in rekel v latinskem jeziku: »Blagoslov Boga Očeta in Sina in Sv. Duha pridi nadte in ostani vedno s Teboj.« Pristavil je še benediktinsko besedilo: »Cruce sacra sit tibi lux, non Draco sit tibi Dur.« Vstala je in je vsa srečna rekla: »To je bil krepak blagoslov, kar čutila sem ga. — Prosim lepo, gospod pater, kaj pomenijo besede, ki ste jih nazadnje rekli, že večkrat sem jih slišala, kaj pomeni lux?«

»Luč, Sveti križ ti sveti v raj, naj ne bo vodnik ti zmaj.«

»Seveda,« se je smehljala, »to bi bil lep vodnik, Bog nas varuj.«

Počasi je šel proti vratom in Štefana je šla za njim. »Duhovni oče, ko boste na Laškem in boste morda slišali, da je Štefka umrla, kajne, potem bom pa dobila eno sveto mašo?«

»Kaj ti pride na misel? Se li čutiš bolno?« je vprašal Albert.

»Nikakor ne. Vedno sem zdrava. Toda vedno se mi zdi, da nekaj pride, ko se bo vrnil sodnik v Štajer in bo slišal o svojem sinu. In nocoj se mi je sanjalo, da je moj mali bratec, ki je umrl, kakor angel priletel k meni in mi je od ljubelega Jezusa prinesel pisemce: Štefka pridi —«

Menih je odgovoril: »Beži, beži! Zaradi teh sanj ti še ne bo treba umreti. Sanje so sanje. Sicer pa: Čujte, ker ne veste ne dneva ne ure, to velja za mlade in stare.«

Zopet je nekaj zaštorikljalo pri vratih, ki so se sedaj odprla in brat lajki je stopil na prag in je naznanil, da so konji že vpreženi in da bo pater Metod takoj prišel.

»Takoj pridem,« je rekel Albert. »Sedaj pa, Štefana, Bog s teboj.«

Štefana je nekoliko pobledele, ko je z njim stopila čez prag. Sedaj je k Albertu stopil stari samostanski brat in mu je dal plašč, romarski klobuk in potno torbo, nato se je umaknil v kot na hodniku, pred samostanom se je čulo rezgetanje konj.

S tresoč se roko je sedaj Štefana segla v svoj žep in e ven potegnila križec, ki ga ji je podaril on, ki ga nikoli ne bo zemsko ljubila, in je prosila:

»Gospod Albert, lepo prosim, vzemite ta križec seboj na Laško. Gotovo boste kdaj obiskali svetišče, kjer je shranjena Marijina obleka, prstan sv. Jožefa in pa Jezuškov krožnik?«

»Misliš Loreto?« je vprašal Albert. »Ob potu ne leži, toda gotovo bom kdaj romal tja.«

»Potem pa prosim,« je rekla Štefana in mu je ponudila križec, v polmrazu na hodniku se je tako svitlo zaobliskal demant, da se je brat, ki se je radovedno približal, čudil, da ima revno kmetsko dekle tako krasno dragocnost, »vzemite seboj križec — veste, da ga mi je dal Henrik — in ga,« prav tiho govori in zadržuje solzico, »položite v Jezuškov krožnik in molite za ubogega siromaka, ki ga mi je podaril, toda krepko molite, gospod Albert, da bo

kaj izdalo! Da bi mu dobri Bog podaril le prave vere in pa milost svetih zakramentov, da spozna svojo zmoto, se izpove in izpreobrne...«

»Če se to tudi ne bo zgodilo, ti bo v eno Bog poplačal tvoj dobri namen in tvojo vero,« je odvrnil Albert in je križec vstaknil k sebi.

Kakor dve zvezdi v temi, so se ji svetile oči, ko je vprašala:

»Mislite, da se to ne bo zgodilo?«

»Ne, mislim, da se to ne bo nikdar zgodilo!«

»Ste li takrat mislili,« je tiho vprašala, »da vam bom prinesla Zveličarja?«

»Nisem mislil, toda to je bilo nekaj čisto drugega, bil bi naravnost čudež, če bi ta človek postal katolčan.«

Brat je zopet stopil v klavzuro in sama sta stopala po temnem hodniku proti samostanskim vratom.

»Gospod Albert,« je rekla Štefka, »sem že govorila o takrat. Li ne smem povedati doma v Štajru, kako ste stregli kužnemu bolniku? Štajerci vas ne poznajo, in slišim tla zabavljanja čez vas, to me tako boli?«

»Mene nič,« se je smehljaj. »Ne, tega ne smem razodeti. Kako je govoril Jezus? Moja ta še ni prišel. Mrlič še ni strohmel. To razodeti bi bilo reči: Kuga, pridi.«

Štefana se je nekoliko zdrznila. »Bog varuj, to ne sme biti. Koliko časa bo še trbnelo truplo?«

»Eno leto. — Pa tudi pozneje tega ne smem povedati. Kar je dobrih v Štajru veruje v Boga in čudeže; kar je brezbožnih, ne verujejo in bi se ne izpreobrili, tudi če bi prišel mrlič iz groba. — Ako pa bo Bogu všeč, bo sam razodel, kadar in kakor bo hotel. Ti pa čuj nad skrivnostjo, ki ti jo je dal v roko, pa molči!«

Medtem so se konec hodnika odprla samostanska vrata in prikazalo se je nekaj kapucinov, eden izmed njih je imel čez potegnjen kapuco in je nosil palico v roki.

»Pridem!« je zaklical Albert, nato je osorno rekel Štefki: »Sedaj pa poidi proč od mene, ni tebe, da tu postavaš. Počakaj tam notri, pokazal je na govorilnico,« dokler ne bo šla, da nikdo več ne hodi in ne govori na hodniku, potem pa tudi ti lahko greš.« Brat pozdrava je zapustil Štefano, ki je pokorno stopila v govorilnico, kjer je za seboj zaprla vrata in je sedla na stolček.

(Dalje.)

Razširjajte naše knjižice!

Politični katekizem, stane 6 K, za društva po 4 K 50 vin. Naroča se: Tajništvo S. L. S. v Ljubljani.

Primito tatu, Stane 2 K. Naroča se: Katoliška liga v Ljubljani.

Zločin nad domovino, Stane 4 K, v naprej plačano: 3 K 50 vin. Naroča se: Katoliška liga v Ljubljani.

Velika nevarnost za vero, Stane 50 vin. Naroča se: Katoliška liga v Ljubljani.

„PRI IVANKI“

Ljubljana, Sv. Petra cesta 29

se dobi v veliki izbiri sukno za moške obleke in ženske kostime, žamet za moške in ženske obleke, hlače, vrnja, različni oddeje, cvil, platno za ruhe, kotenina bela in pisana od 30 K naprej, cefir, različni barhentni, možko in žensko perilo, predpasniki, bluze, pletil t. d. — Jako ugodno za konsume in zadruge.

Posestvo na prodaj. V Čagošah, občine Tešnje, fare Sent Vidja, napredaj **Kraljevo posestvo**, obstoječe iz hiše, štale, toplarje, vrta s travnikom, 2 njiv, 2 gozdnih parcel. Cena 50.000 kron. Kdor želi kupiti, naj pošlje do 31. decembra t. l. pisano ponudbo podpisano. Pogoji te dražbe ležijo na vpogled tudi pri županstvu v Temein. — Dr. I. Janežič, profesor v P.

Poljedelski stroji

Mlatilnice za ročni in vrtilni pogon, vrtilne čistilnice, slamočernice za pogon z roko in silo, sadne in vinske stiskalnice, sadne mline, brzo-parilnice, bakrene (kufrene) kotle za žganje-kuho in druge stroje ima vedno v veliki izbiri lastnica po umrlemu soprogu

Francu Hilli, Ljubljana, Sv. Martina cesta 2

Edina zaloga poljedelskih strojev tvornica Umrath & Komp.

Kupujem vedno in v vsaki množini po najvišjih cenah:

Brinjevo olje, suhe gobe, fižol

in druge deželne pridelke. Nudim najnižje:

Kavo, olje, riž, sveče, moko,

vžigalice, pravo slivovko, rum

ter razno drugo blago.

M. RANT, Kranj.

Najboljša in
najcenejša

le pri tvrdki

kolesa GOREC

LJUBLJANA

motorji

pnevmatika

Gospodarska c. 14

(Marije Terezije c. 14.)

ERJAVEC & TURK
trgovina z železnino

pri „ZLATI LOPATI“ preje
Hammerschmidt (Mühlisen)

Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7,
— nasproti Krizanske cerkve. —

- Kdor potrebuje -

železo, različno orodje in okov-
je, cement, traverze, pločevine
in sploh železnino, naj se obrne
na zaupno tvrdko

Zalta & žilič

trgovina na drobno
in debelo

v Ljubljani, Gospodarska cesta 10
(Mar. Ter. c.)

Suhe gobe, fižol, laneno seme

kupuje tvrdka z deželnimi in gozdnimi pridelki
Kmel & Komp., Ljubljana, Gospodarska cesta št. 8.

Sivalni stroji dospeli

predvojno blago za obrtno in rodbinsko rabo.
Istotam se dobi vse posamezne dele, igle, olje,
potrebščine za šivilje, čevljarje in krojače.

Josip Petelin, Ljubljana

Sv. Petra nasip 7.

Učenec

za mizarstvo obrt se
tako sprejme pri mizarju
GOGALA na Bledu.

Trgovina

Marija Rogelj

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 38.

prilaga svojo zalogo manufakturnega blaga,
šofa, čajna, cviliha, porhanta, plavina, cefirja,
šifona, kravati, nogavice, pavle, heklarna,
cvirna in drobnarije. Ker je blago ravno kar
došlo so cene nizke.

Dekle

k trem otrokom se sprejme najraje
z dežele. Pogoji: zdrava, krepka in
snažna ter vesela in ljubezen do
otrok. Plača po dogovoru. Pismene
ponud. na: Poštni predal 27, Ljublj.

Več gozdarskih voz

za prevoz lesa iz gozda kakor tudi

volovske vprege

kupi „Impex“ Ljubljana, Krekov t. 10.

Kuverte s firmo,
pisma,
račune itd.

Izvršuje natančno
po naročilu

Jugoslovanska
tiskarna
v Ljubliani.

Iz Havre v Ameriko

samo 6 dni.

Edina najkrajša črta. Izdaja voznih
listov za francosko in vse boljše
linije, vozne listke za spalne vozove
Simp-on-Orient-Expres (Ljubljana-
Paris) in zadovna pojasnila daje edino
konces. potovalna pisarna Ivan
Kraker, Ljubljana, (Marije Tere-
zije) Gospodarska cesta 13 (Kolizej).

Svilena in
Himnata **mlinska sita**
(pačtil) vseh vrst se dobe v trgovini A. Gadeš,
Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 35, nasproti
„Stare Tišlerjeve gostilne“

COSULICH-LINE Trst-Amerika

New-York—Buenos-Ayres—Rio di
Janeiro—Santos—Montevideo.

Brezplačna pojasnila in prodaja voznih listov
za potnike z Slovenije edinole pri:

SIMON KMETEC, Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

**Miši - podgane
stencil - ščurki**

in vsa golazen mora poginiti ako porablja moje
najbolje preizkuš. in splošno hvaljena sredstva kot
proti poljskim mišim 10 K, za podgane in miši 10 K,
za ščurke, posebne močne vrste 20 K, posebno
močna tinktura za stencile 12 K, uničevalec moljev
10 K, prašek proti mrčesu 10 in 20 K, mazilo
proti ušem pri ljudeh 5 in 10 K, mazilo za uši pri
živali 6 in 10 K, prašek za uši v obleki in perilu
10 in 20 K, tinktura proti mrčesu na sadju in na ze-
lenjadi (unič. rastl.) 10 K, prašek proti mravljam 10 K,
mazilo proti garjam 12 K.

Pošilja po povzetju Zavod za eksport:
M. JUNKER, Petrinjska ul. 3, ZAGREB 1.

Najstarejša hranilnica na Slovenskem.

Kranjska hranilnica

v Ljubljani — ustanovljena 1. 1828

obrestuje hranilne vloge s

3%.

Kranjska hranilnica je pupilarno varan
zavod in jo nadzoruje deželna vlada.

Za plačila zavodu se dajo na razpolago
poštne položnice.

Čisti dohodek Kranjske hranilnice je —
ne glede na to, kar se odkaže rezervnim za-
kladom — po pravih določah v pospeševanje
občeskoristnih naprav in podjetij na Kranjskem.
— Skupna svota dolejš v te svrhe odmenjenih
zneskov znaša 8.761.118/37.

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

V LJUBLJANI, Dunajska cesta 17,

je ustanovila oddelke za

življenska zavarovanja.

Sprejema: V življenjskem oddelku: zavarovanja na doživetje in smrt v vseh se-
stavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnej-
šimi pogoji.

V požarnem oddelku: zavarovanja vseh premakljivih in nepremakljivih pred-
metov, ki se poškodujejo po ognju, streli in po eksploziji svetilnega plina po znano
nizkih cenah.

Podružnica: CELJE, Breg, 33.

Ceniti in pojasniti z obrač. pošto brezplačno.

Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemlje.

Primešaj krmi Mastin!

V smislu odloka deželne vlade za Kranjsko v Ljubljani z dne 18. julija 1899., št. 10.596, ki mi ga je mestni magistrat ljubljanski izporočil dne 28. julija 1899., št. 25.255, smejo dietetično sredstvo **Mastin**, redilni prašek za prašice in za vsako živino, lekarnarji, trgovci, drogistji in kramarji prosto prodajati. Mastin je kot prosti obrtni predmetoglašen. V Ljubljani, dne 3. avgusta 1900, mag. opr. št. 28.561. Ako Mastina v lekarnah in trgovinah ne dobite, ga naročite po pošti. — 5 zavojev Mastina stane K 30:50 in se jih pošlje poštne prosto na dom.

Mazilo zoper garje (naftol-mazilo) uniči pri ljudeh garje, lišaj, srbečico, kožne bolezni in izpuščaje; pri živini uniči garje. Lonček tega mazila velja po pošti K 12:50.

Lekarnar Trnkoci v Ljubljani
(Slovenija) zraven ročevja.

Pozor, kmetovalci!

Naznanjam, da vzamem v delo vsako množino prediva, ter izdelam iz njega vseh vrst vrvarske blago po najnižji ceni.

Anton Šinkovec, starejši, Kranj št. 12.

IV. JAX IN SIN

Dunajska cesta števil. 15, LJUBLJANA.

Šivalni stroji in stroji za pletenje.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Linzu. Ustanovljena l. 1897. — Došlo je ravno kar večje število strojev za vsako obrt.

Verenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji „Adler“

Cen ki zastoj in franko.

Kolesa iz prvih tovarn:
Dürkopp, Styria, Waffelrad.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste
se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin, Ljubljana

Emonska cesta 2. 4792

Agitirajte
za
„Domoljuba“

V vsako kmetško hišo „Domoljuba“!

Gospodarska banka v Ljubljani.

Vabilo na subskripcijo delnic druge emisije.

Izredni občni zbor Gospodarske banke v Ljubljani, ki se je vršil dne 9. julija 1920 je sklenil v emisiji § 7 pravil na predlog upravnega sveta zvišbo delniške glavnice

od štirih milijonov na osem milijonov kron

z izdajo nadaljnjih

10.000 (desettisoč) delnic po 400.— kron

nominalne vrednosti. Obenem je občni zbor pooblastil upravni svet, da določi pogoje oddaje ter kurz novih delnic, katere se morajo vsesko polno v gotovini vplačati.

Na podlagi tega pooblastila je sklenil upravni svet razpisati subskripcijo te druge emisije pod sledečimi pogoji:

1. Druga emisija obsega 10.000 (desettisoč) delnic a 400.— kron nominalne vrednosti.

2. Dosedanji delničarji imajo pravo prevzeti (optirati) na dve delnici prve emisije eno delnico druge emisije.

3. Kurz za optirane delnice znaša 450.— kron, za neoptirane 520.—. Poleg tega se mora plačati za vsako delnico znesek 30.— kron kot prispevek k emisijskim stroškom.

4. Subskripcija se vrši pri blagajni Gospodarske banke v Ljubljani, Dunajska cesta št. 38, I. nadstropje.

5. Subskripcija se začne 27. septembra 1920 in traja do vstevši 16. oktobra 1920.

6. Subskribent mora izkupilo za podpisane delnice in emisij-ke stroške takoj pri prijavi polno v gotovini vplačati, sicer njegova prijava ne bi prihajala v obzir.

7. Dosedanji delničarji, ki hočejo pri subskripciji uveljaviti opcijsko pravico za delnice druge emisije, morajo pri prijavi predložiti potrdilo o dodelitvi delnic prve emisije.

8. Dodelitev delnic po končani subskripciji si pridržuje popolnoma upravni svet Gospodarske banke.

V Ljubljani, dne 14. septembra 1920.

V emisiji § 16 pravil daje na občnem zboru vsakih pet delnic en glas.

9. Nove delnice so deležne dividende od 1. januarja 1921 ter so opremljene s kuponom za leto 1921.

10. Vsakemu subskribentu bo izdala Gospodarska banka potrdilo o številu subskribiranih delnic in o celokupnem vplačanem znesku.

11. Po dodelitvi delnic se izroče subskribentom proti vrnitvi potrdil o subskribiranih delnicah začasna potrdila o številu dodeljenih delnic. Subskribentom, katerim se sploh niso mogle dodeliti delnice ali pa ne v znesku svote vplačane ob subskripciji, se vrne 1. novembra 1920 tozadevni znesek oziroma prebitek.

12. Znesek vplačan za dodeljene delnice, bo Gospodarska banka obrestovala od 1. novembra do 31. decembra 1920 po 5%.

13. Delnice se izroče pozneje proti vrnitvi začasnih potrdil o dodeljenih delnicah.

14. Kolikor znaša izkupilo za novo izdane delnice več kakor njihova nominalna vrednost, pripada v smislu § 7 pravil po odbitku emisijskih stroškov rezervnemu zakladu.

Upravni svet Gospodarske banke v Ljubljani.